Государственная библиотека СССР им. В. И. Ленина

Масса а мехкашкара пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО свет

Советски Союза Коммунистически партен Нохч-ГІалгІай областнойн Грозненски городскойн комитетий а Нохч-ГІалгІай АССР-а Лакхехьарча Совета а орган

Кіиранди 31 МАЙ № 44 (2256) 1959 шу

Мах 20 коп.

Йоаггіача тайпара кийчо е ялат чуэцара

ЧІоагІа къахьийгад Нохч-ГІалгІайчен юртбоахама къахьегамхоша укх шерара деррига ялаташ хьувкъийта. Дукхагіа йолча колхозашен совхозашен агротехнико маяххара дІадийр гурахь а біаьсти а дув ялаташ. Цудухьа цар ялаташ дика да, канаш даха гарга тІертад, кастта чуэца дезаргдолаш да.

1959 шера соахкарчул 1,3-зза дукхагІа ялат чуа аьнна дош деннад вай республикерча колхозникашен, совхозий болхлошен, юртбоахама специалисташен. ХІанз эггара лоархІамегІа дола тІулакх да ший ханна ялат чуэца кийчо яри из ца дойташ чехка чудари.

Боккъалдар аьлча ка бола ялат чуэца дезараш механизатораш ба. Цудухьа ханнахьа ремонт е еза комбайнашта, жаткашта, кхыча масса тайпарча ялат чуэцача ешача механизмашта. Мишта латт хІанз республике комбайнашта а кхыча машинашта а ремонт яра болх?

Кхыйола машинаш йоацаш ворхІ біаьннел совгІа комбайн я вай республикерча колхозашкен совхозашкен, укх шера ялат чуэца дезараш. Цхьацца йолча районашна ханнахьа оарцагІа а яьнна, шоай еррига комбайнаш тоаяьй. Шоай ерригача комбайнови парка ремонт яь баьннаб Гудермесскин, Каргалинскин, Первомайскин, Сунженскин, Урус-Мартановскин районашкара механизатораш. Цу районашка ялат чуэцара е еза еррига кийчо ханнахьа яь баргба. Цхьабакъда дукха я вай республике шоай ремонт е езаш йолча комбайнех аханешта а ремонт яь ялана йола районаш. Царна юкъе я хІанз а ремонт янза 48 комбайн йола Наьсарен район. Наьсарерчул дукха дикагІа лелац из болх Ачхой-Мартановски, Грозненски Сельски, Шалински районашка а. Во латт цхьайолча районашка жаткашта, подборщикашта, тракторашта, иштта кхыча механизмашта ремонт яра балхаш. Ший ханнахьа техниканна ремонт ца йойя ялаташ чуэцара балхаш тІехьа а даргда, Іодижаш хьокхача хана Іоухаш довриг а да. МТС-ий, РТС-ий, совхозий, колхозий механизаторий керттера декхар да ялат чуэцача машинашта сихха ремонт яр.

Машинашта ремонт дика е еза. Дицдала йиш яц соахка ремонт ю яр бахьан долаш тракторашг, комбайнаш, кхыйола машинаш ялат чуэца сихденнача хана йохаш а соцаш а дукха ха йоаяь хилар.

Колхозий правленешен совхозий кулгалхошен хІанзе а чІоагІбе беза комбайнаш тІа, жаткаш тІа, подборщикаш тІа, кІа озардача а ялат цІендеча а машинаш тІа болх берг бола лаккхара говзал йола механизатораш, ялат чуйца даллацца царца балхаш дергдола кхыбола болхлой. Ялат чуэцаш механизаторашта новкъостал дергдола колхозникаш, совхозий болхлой ялат чуэца доладалехьа дІакхетабе беза шоай балхах, дІайовзийта еза царна ялат чуэца техника.

ЧІоагІа прогрессивни гІулакх да ялат раздельни хьисапе чуэцар, хІана аьлча иштта чуэцаш хилча, ялат кІезигагІа дов, болх чехка лел. Из иштта дале а, цхьацца йолча колхозашкен совхозашкен шерра леладац из гІулакх, кІезига яц вай республике цхьацца бахьан а доахаш, соахка дукхагІа дола ялат комбайнашца чуйца районаш. Из магийта йиш яц. Укх шера вай республике деррига ялаташ раздельни хьисапе чуэца деза. ХІара колхозник, совхоза болхло бокъонца дІакхетаве веза, эца а ховш, раздельни хьисапе ялат чуйцача, из кІезигагІа довртхиларахи гукхагІа чудахьаргхиларахи. Партийнин советский органаш декхарийла я из тІулакх дохо гІерташ а ялат комбайнашца чуэца тІерташ а бола колхозийн совхозийн кулгалхой безктокхаме оза

Партеси Советоки правительствоси шерра-шера дІадех юртбоахама къахьегамхошкара ялат йоаццача хана чуйца даккхар. Хьалха латтача районаша массаза а 10—12 дийнахьа чакхбоах из болх. Иштта чакхбала беза из болх вай республике укх шера а. Цудухьа ялат чуэцара кийчо сиха а дика а е еза.

Укх гарггарча деношка хІара колхозе, совхозе, РТС-е, МТС-е хозза уйла а еш, це дезача деррига балхий хьисап а деш, ялат чуэцарен из паччахьалкхенна дІадаларен балхий план оттаде еза. Хіара полеводчески а тракторни а бригаде хила еза ялат чуйца даллацца цар це дезача балхий график. Цу тІа белгалъяь хила еза хІара ялат чуэцача агрегато дийнахьи буси бе безача балхо заданеш, ялат чуэцача машинаша а еррига транспорта а ца соцаш болх бара де дезараш. Ялат чуэцара план а бригадай график а механизатораштеи, царца болх бе безача берригача колхозникаштеи, совхозий болхлоштеи йовзаш хила еза.

Массайолча колхозеи совхозеи хІанзе а оттаде деза ялат чуэца доладелча болх сецаргбоаца гІулакхаш. Комбайнашца ялат чуэцаргдола участкаш ханнахьа цІенъелга, ялат Іодоассаде а доькъаде а эшаргйолча хьаттараши кхоаленаши кийчьелга, из дІаоттадергдолча складашта деинфекци елга, ялат цІенду машинаш тоаяь вІаштІехьа йоахилга, ялат чудохка галеши яьшкаши, иштта кхыйола багий оатхалаши Іалашъелга—из ца чехкка де дезар.

КІа хьокхаш а оарцаш а чанах кхай тІа токхораш а еш, Іоувттаду комбайно. Гурахь дале а біаьсти дале а, из лаьтта оахача хана е ча тІера дІадакхха дезаш, е ча тІа доллашехьа а аха дезаш гІулакх отт. Ча тІера цІадоаккхаш ха йов, ча тІа а долаш аьхача ялат дІадуш сеялкашта новкъа хул. Цудухьа укх шера деррига ча цхьаннахьа юстара гуздерцолаш, хІара комбайна тІехьа ювза троссах яь волокуша хила еза. Цхьацца йолча совхозашен МТС-шен пюаш хьаергьа из тайна волокушаш, уж хьае вІаштІехьа доацача совхозаштеи колхозаштеи городашкарча предприятешка гІолла новкъостал де декхарийла я юртбоахама министерство.

Иштта ханнахьа йоахко е еза юрташта гаьнна балха боахкача болхлошта бийсаш яха моттигаш, царна баа общественни кхача, иштта кхы ешар вІаштІехьа даккхара. Кхашкарча станашта ремонт е еза, шоаш мукъа болча хана керда газет, хоза книжкаш деша, шашках ловза болхлой чугІоргбола моттигаш Іалаш е еза.

Ялат чуэцача хана юстара хила йиш яц районашкарен юрташкарен культурни учрежденейн, торговлени болхлой. Клубийн библиотекайн болхлой декхар—ялат чуэцаш боахкача болхлошта самодеятельноста концерт оттадар, деша хоза книжка, керда газет дахьар, царна юкъе иштта кхы культурни болх бар да. Торговлен болхлой декхарийла ба балха боахкача наха ешаш дола товараш кхашка дІакхахьа.

Хіара колхоз, совхоз, РТС, МТС ялаташ чуэцара бокъонца кийчьяр районашкарча партийни, советски, комсомольски организацей, юртбоахама органий, вай республикерча юртбоахама берригача къахьегамхой керттера декхар да. ЙоаттІача тайпара кийчо а яь, деррига ялат ший ханнахьа а ца дойташ а чуэцарца мара кхоачашхурдац семилеткан хьалхарча шера ялат цуккхагІа чудара партес вайна хьалхашка оттадаь доккхий декхараш.

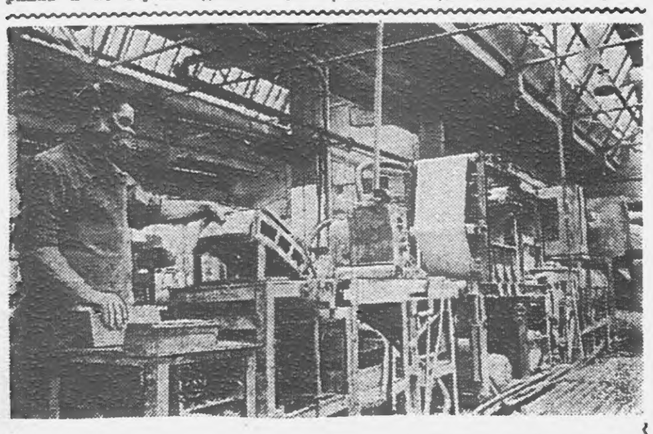

КУРСК. Предприятена комплексни механизаци елга 5—6 шера чухь чакхдаккхеи къахьегама овсарле лакхъе аьнна ворхІ шера ечна задани 6 шера чухь кхоачашъеи лаьрхІад «Аккумулятор» яхача завода коллективо. Укх шерре а болх бе йолаялийтай аккумуляторашг вІашагІъехкаш йола шиъ поточни лини. Завода технически совето хІанз болх бе йолаялийтай тягови аккумуляторий пластинкаш кийчьеш йола поточни лини.

СУРТА ТІА: керда автоматически намазочни машин. Цунга болх болабайтар бахьан долаш, цо болх беча дикка лакхъеннай къахьегама овсарле, продукци а дикагІа хиннай.

О. Свазова сурт **ТАСС фотохроника**

ССКП ЦК Пленума сийна

★ ★

ЦІи хеза бурильщик

Карабулакерча бурув деттача конторе дика вовзаш ва бурильщик В. К. Широкоступ, деррига а 36 шу мара доаццаше а 25 шу гаргга балха стаж я цун. Къахьегам дукха безаш хьавоагІа товза бурильщик. 1941 шера гитлеровцаца Одесса дІаяьккхача хана цига вахар из. Фашисташ боха ма бинге а, армера цІавоаггІаше Грозне вера Широкоступ. Дукха безар цунна бурильщика болх, Фуннагіа дьь а цу балха ваха лаьрхІар цо. Тайп-тайпара технически литература дешаш, говзача буровикий опыт Іомаеш хьавера из. Юххера а хьатІакхьчар цунна дага даьлла ди. Из дар 1948 шера январь бетта. ХІанз ше болх бе безаш вар из. Цу хана денз 11 шу даьннад, царех 5 шу Карабулаке даьккхад цо. Керда гучаяьннача Карабулакско-Ачалукски мехкдаьттан районе хала да бурув тоха. ХІаьта а нов. Широкоступа болх беш хилча атта болаш санна хет: селла дика Іомаяьй по ший специальность. Бурув дика тохалурцдац техника дика яр аьнна, йоах мастер волча Костьяненко Николайс, цул совгІа болх дика бе а беза, царех цаІ ва бурильщик Широкоступ.

Мастера яьхар бакъда. Хала, чоалхане ба бурильщика болх. Карабулакерча скважинашка керда техника енача хана эггара хьалха из Іомаяьрашца вар Широкоступ а. Дукха тІийннай говзача бурильщика рационализаторски предложенеш. Ший говзал лакхъеш, шеръеш, хьавоагІа из, цул совгІа къонача болхлошта дика новкъостал а ду. Бурув деттача конторан общественни вахара юкъе дика дакъа лоац цо, хІаьта дукха ха йоаццан СССР членалла дІа а ийцав. Март бетта арадаьннача СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума Указах «Знак почета» яха орден еннай цІи хезача бурильщика.

— ДІахо йодача хана кхы а дикагІа къахьегарца аз, яхы а лакхъергъя аз сай балха говзал, — йоах нов. Широкоступа.

А. БАКАЛЮК.

Заводера дикагІа бараш

Шерра социалистически яхь яьр-хилар.

Жай Мужечарча хьун заводерча болхлошта юкъе семилеткан укх хьалхарча шерара план ханал хьалха кхоачашъяра.

Къаьстта дика къахьегарца, хІара сменах, хІара бетта йола балха нормаш 150—200 процент тІехкхоачашъярца белгалъяьннай нов. М. Мишина керте латта бригада.

Коммунистически къахьегама бригада яха цІи яккхара къовсам лоаттабу заводе дикагІчарца лоархІаш йолча комсомолкас Пряева Галинас кулгалдеча бригадо. Духхьала февраля марти бетташка 4 эзари ах эзари сом ахча кходир цу бригадерча болхлоша.

Шозашта хьалхашка латта сий дола декхар дика хьета а деш сийленца къахьегаш бола болхлой дукха ба заводе. Цхьайолча бригадашка дикка лакхъеннай къахьегама овсарле укх тІехьарча хана.

Укх тІехьарча хана иштта цика балха толамаш цар дахар фуд аьлча, из да ССКП XXI-ча съезда оттаьлча вай мехка коммунизм хьалъяра йоккхача программо деган гІоздахар, барт тайна, цхьоагІо йолаш, цхьанне шоллагІчоа новкъостал деш болхлой ховзал лакхъеш, шеръеш, хьавоагІа из, цул совгІа къонача болхлошта дика новкъостал а ду. Бурув деттача конторан общественни вахара юкъе дика дакъа лоац цо, хІаьта дукха ха йоаццан СССР членалла дІа а ийцав. Март бетта арадаьннача СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума Указах «Знак почета» яха орден еннай цІи хезача бурильщика.

— ДІахо йодача хана кхы а дикагІа къахьегарца аз, яхы а лакхъергъя аз сай балха говзал, — йоах нов. Широкоступа.

А. БАКАЛЮК.

Гудермесски нефтяникаша шоай гІулакхаца чІоагІду

ССКП ЦК-а июньски Пленум хуттья яьнна хинна хоам сихха дІахезар Гудермесски нефтепромыслови управленен еррига участкашка гІолла. Нов. В. Суслина кулгал деча, мехкдаьтта доаккхача комплексни бригаде собрани хилар. Цига делар шоай чІоагІа дош нефтяникаша: ах шера йола мехкдаьттен попутни газ яккхара план 20 июне кхоачашъе, ялтанал совгІа эзараш тоннаш «Іаьржа дошув» Даьхенна дала, хІаьта иштта мехкдаьттан хІара тоннах цІабода мах 3 процент лох а беш къахьегама овсарал пхи процент лакхъеи 150 эзар сомал кІезигагІа доацаш паччахьалкхен ахча кходеи а лаьрхІар цар.

Шоай декхараш толамца кхоачашцеш ба мехкдаьтта доаккхараш. Мехкдаьтта доаккхилгеи къахьегама овсарлеи лакхъяргахьа лостаяь массехк мероприяти е декхар а тІаийцад цар.

Нов. Волошин керте латта монтажникий бригада деррига низ тІабахийта, май бутт бовлехьа № 132 йола скважина йолае лаьрхІа къахьегаш я. Эксплуатационни оборудовани оттаеш латт цига хІанз.

Н. ЗАЗДРАВНЫЙ.

Ейгача промышленноста предприятей коллективай толамаш

ССКП ЦК-а июньски Пленума накъа бахара керда декхараш тІа а йийца ах шера йола план Пленум хьаеллача денга кхоачашъе лаьрхІа я вай республикерча ейгача промышленноста министерствон предприятеш. Уж декхараш кхоачаш а деш пхе бетта йола план 25-ча мае кхоачашъяьй министерствон еррига ча предприятешка, хІаьта цул совгІа 100 эзар туман мах болаш продукци а яьккхай укх бетта.

Къаьстта белгалъяккха езаш я 21-ча мае пхе бетта план кхоачашъяь № 3 йола хІамаш тега фабрика. Планал совгІа 28,6 эзар туман накопленеш а яьй цу фабрике.

Сево новкъостал ду ейгача промышленноста министерствон предприятешта иштта дика хьокхамаш долаш валови продукцен план кхоачашъе? Эггара хьалха из да цу предприятешка коммунистически къахьегама бригада яха цІи яккхара тІехьа къовсам лоаттабеш 189 саг юкъе а волаш, царех 13 ССКП члени, 27 комсомолеци а волаш йола бархІ бригада хилар. Цул совгІа цу бригадашкара дукхагІа бола нах цешарца, шоай политически кхетам лакхбарца дегІабоагІаш а ба.

Дика къахьегаш я № 1 йолча хІамаш тегача фабрикан Н. М. Горовойс кулгал деш йола бригада. Къахьегама эзадан 110 процентал чухьнахьа йоацаш кхоачашъю цу бригадо. Дикача балхаца къаьстта белгалбаьнна ба спецмотористка Г. Ткаченко, ручницаш В. Абазова, М. Ждэнкина, иштта кхыбараш а.

Дика хьокхамаш долаш къахьег № 2 йолча хІамаш тегача фабрикерча В. И. Гуминюк керте латтача бригадо а. Юкъера лаьрхІача балха норма 120 процент кхоачашъю цу бригадо. Иштта дика балха нормаш кхоачашъеш я № 3 йолча хІамаш тегача фабрикера А. П. Бороненко керте латтача бригадан коллектив а.

Бригадай членаша 5-нега кхачалца смежни операцеш а Іомаю, общественни порядок лоряяра членаш а ба, художественни кружокашка дакъа лоацаш а шоаш болх беш йола моттиг дика лелаеш а ба.

Цу деррига неша хетадолийт шоаш тІаийца декхараш сийленца кхоачашдергдолаш ейгача промышленноста министерствон предприятей коллективаш хилар.

Ф. ТКАЧЕВ.

ССКП Центральни Комитетеи СССР Министрий Советеи

Школашка долха ха кхачанза долча берий учрежденеш дІахо дегІайоалаяра, школашка долха ха кхачанза дола бераш кхетаделгеи медицински гІулакхаца уж Іалашделгеи тоадара де дезарех

ССКП Центральни Комитетои СССР-а Министрий Советои «Школашка долха ха кхачанза долча берий учрежденеш дІахо дегІайоалаяра, школашка долха ха кхачанза дола бераш кхетаделгеи медицински гІулакхаца уж Іалашделгеи тоадара де дезарех» яха соцам баьб.

Цу соцам тІа белгалдаьккхад, экономика низ болаш дегІаяр, культура тоаялар, халкъа вахара хьал-торо хаддаиза лакхъялар бахьан долаш а ньнеи береи унахцІено лоряяра дукхха гІулакхаш дар бахьан долаш а школашка долха ха кхачанза дола бераш нийса кхедара даькъе вай мехка дикка доккхий хІамаш карагІдаьнна хилар. Революци хилалехьа довш хиннарел 7-озза кІезигагІа дов хІанз бераш, хІаьта 1940-ча шера довш хиннарел 4,5-зза кІезигагІа а дов. ХІанз укх сахьте берий яслешкеи бешамашкеи хьалхедеш 3 миллиони 400 эзари совгІа бер да. Школашка долха ха кхачанза долча берий учрежденеш хьалъярген уж лелаярген дахийта 1958-ча шера Советски паччахьалкхено хьахийца ахча 10 миллиард сом да. 1953-ча шера цу гІулакха хийцаь хиннаучул лоадама хІама ца эшаш шозза дукхагІа да из.

ХІаьта а школашка долха ха кхачанза долча берий учрежденеш мехка чуьл хІанз а кхоачам болаш яц. Школашка долха ха кхачанза долча беранца беча кхетама балхаца а доккхий кхоачамбоацараш да. Цу кхоачамбоацарех керттерадар да яслешкеи детсадашкеи бераш кхетамца кхедеш беш бола болх леррагІа цхьан системах лелабеш ца хилар. Школашка долха ха кхачанза долча берий учрежденей балха общественность оарцагІъяккхара гІулаях а мела леладу.

Укх хьатІадоагІача ворхІ шера чухь Советски Союзе вІалла а ца хиннача тайпара шерлургда школашка долха ха кхачанза долча берий учрежденей системе гІолла кхетам а луш кагий бераш кхеделга. Цу гІулакха паччахьалкхено хьахец 103 миллиард сом совгІа ахча; 1965-ча шера шозза дукхагІа хургда школашка долха ха кхачанза долча берий учрежденеша чулоацаш дола бераш.

Школашка долха ха кхачанза долча берий учрежденеш дІахо дегІайоалаярен школашка долха ха кхачанза дола бераш кхетамца кхедар тоадареи декхараш кхоачашдара цу деррига халкъа юкъарча гІулакха мамогта чІоагІа терко тІаяхийта езаргъя еррига партийни, советски, комсомольски, профсоюзни, кхыча общественни организацеца.

ССКП Центральни Комитетои СССР-а Министрий Советои семилеткан къаьст-къаьстача шерашкахь школашка долха ха кхачанза долча берий учрежденеш дегІаяхкара план чІоагІ а яьй уж учрежденеш дикагІа а царегІа а хьаяра, цар балхаш дІадоладалара йола план цувцилга йоацаш кхоачашъяра мел эшаш дола гІулакх чакхдаккха, наха чуІе цІеноши кварталаши хьалъеча ханз школашка долха ха кхачанза долча берий учрежденеш хьалъяра даькъе СССР-а Госстроя чІоагІдаь боарамаши расчетни хьокхамаши диззаь чакхдоаккхилга Іалашде, зьнна, союзни республикай ЦК-аш, партен крайкомаш, обкомаш, союзни автономни республикай Министрий Советаш, краяшкара а областашкара а къахьегамхой депутатий Советий исполкомаш, ВЦСПС, министерстваш, ведомстваш, совнархозаш декхарийла а яьй.

ТІехьа тІайоагІача хана бераш школашка кхетамца кхедара из мазашнара, школашка долха ха кхачанза дола бераш кхетамца кхеделга цхьан системага даккхара ССКП ЦК-ои СССР-а Министрий Советои соцам баьб, моттигашкарча хьалашка а торонашка а хьежжаь, берий ши тайпа учрежденеш — яслеш детсади — вІашагІ а теха школашка долха ха кхачанза долча берий цхьа учреждени йойла, аьнна. Ведомственни яраШкара дІаийккхача, цу вІашагІтехьаьча учрежденешта кулгалдеш хургьа союзни республикай просвещенен министерстваш.

СССР-ен союзни республикайн унахцІено лоряяра Министерстваштa декхар тІадиллад берашта дарбанпрофилактически гІулакх дар вІаштІехьдоаккхилга, берий учрежденешка санитарни цІенон режим лоаттаяйтилга а цига мел эша лораш хулийтилга а.

Соцам тІа белгалдаьд, хІанзчул тІехьагІа хьалъеш мел йола берий учрежденеш, деша долха ха йоацача берий учрежденеш вІашагІтохаш (яслеш-садаш) хьалъе оттаьлча типови проектах хьалъелга, бераш дахаш йолча моттигашта уж дуккхагІа гарга озаш а из дарца деша долха ха йоаца бераш берий учрежденешка дІаюха кхуьлаш даьша-ноаноша ха кІезигагІа йоазергйолаш а.

Союзни республикай Министрий Советаштa тІадиллад, деша долха ха йоацача берий вІашагІтехача учрежденей хьаъъехьара Положени оттаелга а чІоагІъелга а, хІаьта РСФСР педагогически Іилмай Академена тІадиллад СССР медицински Іилмай Академеца цхьана, деша долха ха йоаца а деша даха ха хьатІакхоачаш латта а бераш хьалкхедергдолаш массанахьа а цхьа программа оттаелга.

Наха эшаш йола деша долха ха йоацача берий учрежденеш бизза кхоачам бергболаш хилийтар духьа союзни республикай Министрий Советашта тІадиллад мегаргдолча цІеношка таръеш а планах хьалъе оттаяь деша долха ха йоацача берий учрежденеш хьалъярга цІабода мах чухьнахьа баккхарца а деша долха ха йоацача берий учрежденеш (чІоагІъяьча планал совнагІа) шеръелга; доагГача тайпара ахча а, оборудовани а, материалаш а, къахьегама лимиташ а хьахецарца деша долха ха йоацача берий учрежденеш республиканка алсамйоахилга.

ССКП ЦК-аси СССР Министрий Советои союзни республикай компартей ЦК-аштеи Министрий Советаштеи, ССКП крайкомаштеи, обкомаштеи, крайисполкомаштеи, облисполкомаштеи могадаьд колхозий ахчан чотах даиман хуттйола а сезонах хуттйола а деша долха ха йоацача берий учрежденеш хьалъярца деша долха ха йоацача берий гІулакх дара колхозаша еш йола йоаккхо мамогта хьаллоацилга, цу гІулакха эшаш йола гІишлой материалаш Іалашъяра колхозаштa эшаш дола новкъостал делга, берий учрежденешка балхаш цергдола воспитателаши медицински болхлойн кийчбара дош халкъа боахама планашта юкъехкулгилга.

ССКП ЦК-аси СССР Министрий Советои дехкарийла яьй союзни республикай компартей ЦК-аш, ССКП крайкомаш, обкомаш, союзнин автономнин республикай Министрий Советаш, краяшкарча, областашкарча къахьегамхой депутатий Советий исполкомаш чІоагІдаьча продуктан боарамашкеи ассортиментагеи хьежжа, городашкареи юрташкареи деша долха ха кхачанза долча берий учрежденеш дикагІа йолча кхачан продукташца, къаьстта кердача дулхаца, шурийца, кІоздаца, кхыча шурий продукташца, кердача оаьца даараш, сомашца хадданза Іалашъяра цІенхаштта тІахьожам лоаттабе; деша долха ха кхачанза долча берий учрежденеш, берий ханашка хьежжа, деша долха ха йоацача берий учрежденештеи бахача нахан хьашт долаш йолча мебела, игрушкай, пособей лоархІам а баь, дикагІа йола берий мебель, игрушкаш, дешара-гойтара пособеш дукхагІа арахецаш а цар ассортимент шеръеш а йизза Іалашъе, моттигашкара къахьегамхой депутатий Советашкарча массаза а болх беш йолча депутатски комиссей болх хьехамца бераш хьалкхедара общественни организацеши къахьегамхой шоаш дукхагІа юкъеоазрболаш мамогта тоабе, берий учрежденешка ухаш доацача, деша долха ха кхачанза долча берашта лаьрхІа берий паркашка, скверашка, кошка площадкаш кийчъяра це дезаш дола тІулакхаш кхоачаще.

ССКП ЦК-ани СССР Министрий Советеи соцамо ВЦСПС ЦК, политически Іилмани кхетамаш доаржадеш йола Ерригсоюзни общество, просвещенени унахцІено лоряяреи органаш декхарийла ю деша долха ха кхачанза долча берий унахцІено лоряяра а уж хьалкхедара а хьакъехьа даьшта-ноаноша юкъе деш дола балхаш тоаде, бахача наха юкъе каст-каста лекцеш еша а беседаш е а, уж дешаш дувцаш арадувла наха юкъе Іилма довзийташ дола литература дуккхагІа а дикагІа а хилийта. «Дошкольное воспитание», «Семья и школа», «Работница», «Брестьянка», «Здоровье» яха журналий редакцешта тІадиллад бераш кхетадарахи цар унахцІено лоряярахи йолча материалашта халдаиза кепа еттилга.

СССР культуран Министерствона, СССР Министрий Совета чуйоагІаш йолча радиовещаьнни телевиденени Паччахьалкхен комитета, СССР писателий Союза дехкар тІадиллад деша долха ха кхачанза долча берашта хьехам луш а цар унахцІено лоряяра а дешаш дувцаш йола художественни литература дуккхагІа арахеца, кинофильмаш арадаха, радио чуи телевидене чуи гІолла передачаш е.

☆ ☆ ☆

Деша долха ха кхачанза долча берий учрежденеш мамогта шеръелга а цу учрежденешкеи цІагІеи берашта телаш бола хьехам тоабелга а еррига партийнин, советскин, комсомольскин, профсоюзнин организацеша а еррига советски обществос а шоай творчески хьинар тІадахийтача тоаламе кхоачашхурдолаш дола деррига халкъа юкъара гІулакх а хинна дІаоттаргхиларах шоаш тешилга хьахайтар ССКП ЦК-ен СССР Министрий Советои.

1959—1965 шш. школаш-интернаташ дегІайоалаярах

ССКП ЦК-аси СССР Министрий Советои «1959—1965 шш. школаш-интернаташ дегІайоалаярах» соцам баьб.

Цу тІа дувц, уж кердача тайпах йола учебно-воспитательни учрежденеш хиларга хьежжа дІахо школаш-интернаташ дегІайоалаярах, 1965 шера царчура дешархой 2,5 миллион сагага кхоачаш дукха хилийта а лаьрхІад. 1965 шера школашка-интернаташка хІанзчул 14-зза дукхагІа хургба дешархой. ДІахо йодача хана школаш-интернаташ кхы а дукхагІа хуттья, безам мел болчун шоай бераш цу школашка деша ховшаде йиш хуттйолаш.

Союзни республикай Компартей ЦК-аштеи, партен обкомаштеи крайкомаштеи, союзнин автономнин республикай Министрий Советаштеи, крайисполкомаштеи 1959—1965 шш. школаш-интернаташ дІахо дегІайоалаяра мероприятеш кийчъе а уж чІоагІъе а тІадулл цу соцамо.

ТАСС.

Химзавода коллективо ше тІаийцаь декхараш кхоачашду

Ах шера йола план ССКП ЦК-а июньски Пленум хьаеллача денга кхоачашъяра тІехьа яхь йоаржае инициатор а хинна, дикача къахьегама толамашца шоай декхараш кхоачаш а деш Пленума накъа баха лаьрхІар Грозненски химзавода болхлоша.

Укх шера 18-ча мае валови продукци эрахецара пхе бетта йола план кхоачашъяьй завода коллективо. Планал совгІа біаьш тоннаш июнь бетта чотах Даьхенна продукци а еннай. Хьалха дІабахача биъ бетта хинначунца нийсийча къахьегама овсарал 9,3 процент лакхъеннай, хІаьта продукцех дІабода мах лохбара счетах яьх миллион сом совгІа ахча а кходаьд.

Къаьстта дика къахьийгар №№ 1—12, 32—91, 15, 16, 7 йолча цехий коллективаша. Цу цехий къахьегамхоша шоай балха заданеш тІехкхоачашъю укх денош а.

№ 32-91 йолча цеха болхлой рационализаторийн изобретателийн лицевой счеташ хьаеллара инициаторан хиннаб, хІаьта цу цехе кхыча цехашкарчул дикагІа яьржай новаторство а.

Цеха начальник волча Ф. З. Райчука декхар тІаийцад укх шера 250 эзар сома экономически эффект йола рационализаторски предложенеш йоалае аьнна. Ший дош толамца кхоачаш ду цо. Цо йоалаяь предложенеш балха юкъе кхуьь. Дукха ха йоацаш спирти, этилени доаделга кІезиг дарах цо йоалаяьча предложенех 10 эзар туман маьха пайда баьлар.

Иштта дикача оагІонтахьара ше цІавовзийта ва № 32-91 йолча цехе воккхагІа вола машинист Владимир Еськин. Цо а йоалаяьй дукхха рационализаторски предложенеш.

ХІанз деррига советски нах ССКП ЦК-а июньски Пленума сийленца накъа болхача хана нов. Еськин а деррига низ тІабахийта ший творчески хьинар кхо ца деш дукхагІа рационализаторски предложенеш йоалае гІерташ ва.

ЧІоагІа уйла ю цо еррига технологически процесс тоаяра, из хувцара, эргаяккхара, хІаьта цеха къахьегама овсарал лакхъяра. Цудухьа боккха пайда боалаш йола дукхха рационализаторски предложенеш балха юкъе яхьа вІашгІехьа даьннад цун.

Семилеткан хьалхарча шера 2,5 эзар туман паччахьалкхен рузкъа кходе аьнна декхар тІаийцад цо. Нов. Еськина лицевой счета тІа хІанзе а 1,5 эзар тума ахча Іайнад. Дукха ха йоацаш газ кхоё аьнна цо еннача предложенех 1,5 эзар тума экономически пайда баьннаб. Еррига а укх шера ялх рационализаторски предложени йоалаяьй цо.

А. АЛИБЕКОВ.

СССП ЦК ПЛЕНУМА НАКЪА ДАХАРА

ШерагIа никъ ле механизацена

Боккха пайда боал механизацех

Беттагара-беттага производственни планаш тIехкхоачашъю «Севкавэнергоремонта» Грозненски электроремонтни участка коллективо. Иштта дика толамаш дахара болхлошта доккха новкъостал ду участке чакхйоахача дуккхача организационно-технически мероприятеша а, хаддаиза балха юкъе кхувлача рационализаторски предложенеша а. Участкера ерриг технически оборуцовани тха болхлоша хьаь я. Производственни процессашта механизаци яра боарама «Севкавэнергоремонта» участкашта юкъе хьалхара моттиг лоац тха участко.

Рационализаторий болх, цар уйла кулгашца деча балхашта механизаци е, аьнна партес хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашцара тIаерзаяь я. Дуккхача хана эггара хьалхагIа бола болх бар низ болча электродвигателашта ремонт еча хана царна тIера шкиваш (бердаш) хьадоахилга. Ах тонн дозал дола уж оатхалаш кулгашца хьайоахаш кхо ци доаккхар. Хьаьта хIанз болхлоша хьаьча электрически съемнико кийчо яр а дIалаьрхIача ах сахьат гаргга мара ха йоаяц цу балха. Цул совгIа хьалха из болх беча болхлошта 150 сом алапи тийннадале, хIанз цу балха мах 7 сом мара бац.

Хьалха трансформатораштеи двигателаштеи щеткаца басар хьоккаш ха а дукха йовра, басар а дукха додар. Хьаьта хIанз цу ГIулакха яьча пульвелизаторо дукхха басар а кходу, къахьегама овсарал а дикка лакхьаьй.

ХIанз дIа-юха ухаш йола электрически кран хьаьь бовла боахк болхлой. Автомобила чархаш тIа а латташ 6 тонн дозал дола хIама хьалъайергйолаш машин я из. Іалаьмате чIоагIа аттача доахаргIа цу ерригача участка коа гIолла дIа-юха ухаргйолча крано балхаш.

Уж деррига лоархIаме гIулакхаш карагIдийннараш а, уж кхоачащдеча доккха дакъа лоацаш хиннараш а тха дикагIа бола рационализатораш нн. Киреев, Красникова, Кузьменко, Гридасов, Леонтьева, иштта кхыбараш ба.

Цхьабакъда, дукха да участке кхы а кхоачащде цезаш гIулакхаш. Механизаци е езаш да кхы а балхаш, вентиляци е а еза, дукхагIа хила беза балхаш аргадоахача, тоадеча дакъа лоацаш рационализатораш. ХIанз участкан цехе тховна кIалгIолла дIа-юха ухаш ши кран я. Царех цаI 1 тонни вож 3 тонни дозал дола хIамаш хьалъийеш я. Цар шинне а шоралла ах цех мара дIалацац.

Июнь бетта хургйолча ССКП ЦК Пленумо дегаш ураоттадаьча тха коллективо ший хьинар ца кходеш къахьегарга дIахо а балхашта механизаци еш, цунца къахьегама овсарле кхы а лакх а ергья.

В. ЛЯХОВ

Балхаш аттагIа дара духьа

24-ча июне ССКП ЦК-а Пленум хургья аьнна хоам хилча боаггIача тайпара цу денна накта баха лаьрхIар МагIалбикерча машин-наькъахоша.

DIадахача шера производствон процессашта механизаци яра, къаьстта стационаре паровозий яьшта ремонти очисткеи еча хана деш долча балхашта механизаци яра чIоаггIа терко тIаяхийта къахьийгар машин-наькъахоша. Производствера цхьадола слесарни балхаш, хIаьта иштта кузнечни жIов механизаци яь кийчъяьй. Укх шера кулгашца деш долча балхашта механизаци яра а дукха болх баьб тха управленен коллективо. ХIанз механизаци еш латт Бенкера домкраташта. Цо торо хулийтаргья ремонт еча хана кулгашца паровоз хьалъийбе безаш хиннача халача балхах болхлой мукъабахха. Иштта инструментальщика нов. Н. Назарова инициативах кийчъяьй дахчах хIамаш еш йола токарни станок а. Строгальни станок кийчъяра болх йистебоаккхаш га хIанз слесарь нов. Р. Савицкий. Цу тайпара кулгашца деш хиннача балхашта механизаци ярах йоккха оатто хургья болхлошта.

Бакъда уж деррига балхаш толамца кхоачащдара тхона нефтепромыслови управленен технически руководствогара новкъостал эш.

Машин-наькъахой коллективо деррига низ тIабахийтаб хIанз шоай болх тоабе а, хIаьта цунца боаггIача тайпара Пленума накъа баха а.

Ш. ДАХКИЛЬГОВ.

Механизацени автоматизации яр

РОСТОВ-на-ДОНУ. «Ростсельмаш» яхача заводе чIоаггIа теркам тIабохийт производствона механизаци автоматизаци яра. Комбайна оатхалаш кийчъеча балхашта автоматизаци яьй. Болх бе дIайолаялийтай цехашта юкъера конвейер. Механизаци яьй машинаш вIашагIъехкача-а.

Дика вIаштIехьдаькхад оатхалаш дIакхухьийтилга. ВIашагIйоллаш я комбайна чархаш арахеца конвейер.

СУРТА ТIА: «Ростсельмаш» яхача завода керттера конвейер.

В. Турбина сурт. ТАСС фотохроника

„Ставрополь—Грозный" яха газопровод юллаш латт

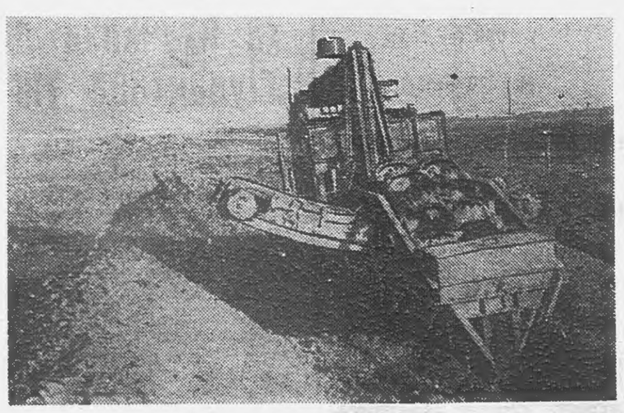

СТАВРОПОЛЬСКИ КРАЙ. Кънлбаседа Кавказа арешка гIолла тIехь-тIехьа гаьна боалаш латт Ставрополан — Минеральни Водане — Грозненеи юкъе газопровод юллаш бола болхлой. Итташ километраш гаьна хьаенай цар из юллаш. 56 километр йолча сангарашка турбаш Іочуехка яьннай.

Газопровод юллача болх бер вай мехка хьаь керда техника я. Массаза а хулаш йолча роторни экскаваторашта меттел сангараш оахкача болх беш я боккха низ бола роторни дизель-электрически экскаватораш.

Дукха экскаваторщикаш ба керда машинаш Іомаь а баьнна, цкъан ахаззен—шоззен нормаш тIехкхоачашъеш. Комсомолец волча кънача экскаваторщика Коренной Ивана балха тIа рекорд яьккхай: ший сменах 1118 метр сангар яьккхай цо, планах яккха езар 500 метр мара йоацача.

СУРТА ТIА: газопровод юллача болх беш йола Коренной Ивана дизель-электрически экскаватор.

В. Михалева сурт. ТАСС фотохроника

Механизацена — йизза терко

Производственни процессашта механизации автоматизации яра доккхий декхараш оттадаьд коммунистически партес советски машиностроителашта хьалхашка.

Промышленностеи, транспортеи, строительствеи механизаци сихьелга, производственни процессашта шерра автоматизаци елга уж гIоагIа лоархIам болаш, сий долаш декхараш а ца, вай халкъа кхоачащдулургдолаш а ца.

Хлара къахьегамхочоа хов уж декхараш кхоачащдаро халкъа боахам дIахо дикка дегIабоалабергболга а, из бахьан долаш, къахьегама овсарал чIоаггIа лакх а арахецача продукцега дIабода мах дуккха лох а лургболга.

Грозненча Ленински района дуккхача предприятей собранешка балхашта механизации автоматизации яра дош дийцад. Цига цу лоархIамерча гIулакхацара кхоачамбоацараш туча а даьхад уж дIадахара наькъаш а хьийхад. ХIанз предприятей коллективаша хьинаре къахьег шоай предприятеи техническн оагIонгахьара дегIайоалаеш.

Грозненски гаражни оборудовани арахецача заводе (директор нов. Аксенов) балхашта механизации автоматизации яра плано лерхIар 21 организационно - технически мероприяти чакхъяккха. Царех дуккхагIа яраш производствона юкъейоалаяьй. Дукха я проекташ оттаеш а, хьае йолаяь а керда технически эргалонаш.

Предприятен коллективо дукха къахьийгад механически участкан болх аттача боаккхаш йола тайп-тайпара специальни станокаш еш. Тайп-тайпара сомал дола пружинаш деш йола станок яро торо хилийтар, «ДИП-200» яха токарни станок кхыча балхашта мукъайитта, а чIоагIа къахьегама овсарал лакхъеш, Даьхенна дуккхагIа продукци луш накъа йода грозненски гаражни оборудовани арахецача завода коллектив июнь бетта хургйолча ССКП ЦК Пленума.

И. ЗАЙЦЕВ, ССКП Ленински РК инструктор.

Хьа а яь болх беш я электродни сьрг нийсбеш а тедаш а йола автомат. Из автомат укхаза ялехьа кхычахьа хьаь лелаеш яле а, цхьабакъда из производстве йоалаяр бахьан долаш овсарал йоаца кулгий къахьегам дIабаьннаб. Дуккха а кулгашца ду балхаш хIанз чоалхане йоацача приспособленеша ду заводе.

Дуккха а болхлой, техникаш, инженераш республикан а вай мехка а дикагIа йолча предприятешка балха опыт хьаца ухийт. Цига дайза дикагIдар, кердадар завода балха юкъедоаладу. Масала, электросварка качество дикагIа хилийта а, къахьегама овсарал чIоаггIа лакх а арахецача продукцега дIабода мах дуккха лох а лургболга.

Грозненча Ленински района дуккхача предприятей собранешка балхашта механизации автоматизации яра дош дийцад. Цига цу лоархIамерча гIулакхацара кхоачамбоацараш туча а даьхад уж дIадахара наькъаш а хьийхад. ХIанз предприятей коллективаша хьинаре къахьег шоай предприятеи техническн оагIонгахьара дегIайоалаеш.

Грозненски гаражни оборудовани арахецача заводе (директор нов. Аксенов) балхашта механизации автоматизации яра плано лерхIар 21 организационно - технически мероприяти чакхъяккха. Царех дуккхагIа яраш производствона юкъейоалаяьй. Дукха я проекташ оттаеш а, хьае йолаяь а керда технически эргалонаш.

Предприятен коллективо дукха къахьийгад механически участкан болх аттача боаккхаш йола тайп-тайпара специальни станокаш еш. Тайп-тайпара сомал дола пружинаш деш йола станок яро торо хилийтар, «ДИП-200» яха токарни станок кхыча балхашта мукъайитта, а чIоагIа къахьегама овсарал лакхъеш, Даьхенна дуккхагIа продукци луш накъа йода грозненски гаражни оборудовани арахецача завода коллектив июнь бетта хургйолча ССКП ЦК Пленума.

И. ЗАЙЦЕВ, ССКП Ленински РК инструктор.

Газетий керттера декхар

Къахьегамхой балхацара хьинар айдаьд производствона юкъе комплексни механизации автоматизации йолаяра, оборудованена модернизаци яра, химически промышленность дегIайоалаяра керттера дешаш дувца 24 июне тулъеча ССКП Центральни Комитета Пленума еча кийчоно. Нохч - ГIалгIайчен къахьегамхоша, Пленум хьаелла ди къахьегама кердача коталонашца белгалдаккха гIерташ, продукци дуккхагIа а дикагIа а арахецара, продукцега дIабода мах лохбара а хьакъехьа йола дика предложенеш юкъеккхуьх. Грозненски химически завода коллектива инициатива хьал а лаьца, тIа-тIа дуккхагIа республикан промышленни предприятеш, совхозаш, колхозаш сийлахь-йоккхача семилеткан хьалхарча шерах ах шерара план ханал хьалха кхоачашъе йолаяьча социалистически яхьа юкъе ух.

ССКП ЦК-а Пленум гулъеча укх хьалхарча деношка бехкхтокхаме а сий дола а декхараш хьалхашка латт районийн дукха тираж йолчеи газеташта. Предприятей, колхозий, совхозий коллективаша шоашта тIаийца социалистически декхараш толамца кхоачащде лоаттабу къовсам вIашагIболла декхарийла ца уж, производствон новаторий, рационализаторий, изобретателий творчески къахьегам номера тIара номера тIа бувца а цар инициатива хьаллаца а еза цар, производствон къайлагIа йоахка торонаш гучаяха а хьахьокха а декхарийла да уж.

Укх деношка дог гIоздаьнна, творчески болх беш я «ЦIе байракх» яха Гудермесски газета редакци. ССКП ЦК-а Пленум тулъе аьнна хоам арабаьнначул тIехьагIа цу хIара номера тIа «ССКП ЦК-а Пленума накъа дахара» яхача рубрика кIал кепа етт бригадай, предприятей, совхозий коллективаш Пленума сийна ах шерара план ханал хьалха кхоачашъе, агротехнико маяххара бокъонца бIаьсти ду балхаш чакхдаха йолаяьча яхьа юкъеяхарах йола заметкаш, статьяш, корреспонденцеш.

«ССКП ЦК-а июльски Пленума даха мадоаггIара дика накъа гIо» аьнна керте яздаь я цун 20 мае араяьнна передовая.

Цу тIа газето яду ССКП ЦК-а Пленума мадоаггIара дика накъа даха социалистически яхь йоаржае аьнна грозненски химикаша даь кхайкарал шоай собранешка коммунисташеи парте боацаралшеи мел чIоагIа дувц. Гудермесски НПУ мехкдаьттеи доаккхача комплексни бригадан нефтяникаша мехкдаьттеи гази яккха ах шера йоагIа план итт ди хьалха кхоачашъе чIоагIо яьй. Поездашта вагонаш вIашагIтохаш а уж дIа-юха къоастаеш а йоагIа задани тIехкхоачашъе дош ценнад станцен Гудермеса железнодорожникаша.

Газето яду деррига халкъо социалистически яхьа юкъе дакъа лоацача наьха къахьегама хьалхарча толамех. Машиниста нов. Рязанцевс Гудермес-Махачкала яхача участке поезд йитар нормах боагIачул 700 тонн дуккхагIа мухь тIа а болаш, 100 килограмм доагам а кходеш, технически чехкал цхьа километр лакх а еш.

Дика кхетавеш, дIаьх ца деш дувц газето производствон новаторий керда творчески гIулакхаш. № 146 йолча скважино ше етта кIедж соцайир. Скважинай лаьттан кIалхарча оборуцованена ремонт еча бригадан мастера нов. Хлудневс тоайир кIоаргга йоаллача насосах яьлла газовой якорь—зонт. Цу насосага хьежачул тIехьагIа мехкдаьтта дуккхагIа хьааха а доладенна, кIедж юхайолайир скважино. 22 мае араяьнна номера тIа газето «Жоп гIулакхаца делар» яхача заметка тIа яду коммунист нов. Суслин керте латтача бригадо № 125 йолча скважинерча мехкдаьттеи тIаьво мехкдаьттах чуувза доладергдолаш мишта вIаштIехьа даьккхар, из дар бахьан долаш эксплуатацен шоллагIа методаш шерье а йолаеш.

Дукха ха а къахьегам а цIабохийтар локомотивни депон металлисташа хвостовикий балансирни валикашта Іургаш доахаш. Строгальщика нов. Овчаровс уйла тIаяхийтар цу гIулакха. Цул тIехьагIа цо касталашха хьайир бурув хьовзадеча станока аша оригинальни «кондуктор». ХIанз лоархIам боллаш сихбаьб хвостовикаш кийчъеш бу болх. Укх деношка нов. Овчаровс заданеш 200 процент кхоачашъю.

Промышленни предприятей болхлой къахьегама хьинар айдалар дувцаш, газето цувц юрта боахама къахьегамхоша ду сий дола гIулакхаш а. 20 мае арадаьннача газета тIа яр «Дружба» яхача совхоза кхашка болх беча тракторни бригадан бригадира помощника нов. Мандражиевс, «Гудермесски» совхоза отделенен управляющес нов. Ахмадовс, юрта боахама инспекцен кертерча зоотехника нов. Чередника язъяь статьяш. Шоай статьяш тIа цар дувцар районе юртбоахама цикагIа болча къахьегамхоша шоаш кхо ца беш беча балхах Даьхе бахьан цар цеча доккхача гIулакхех.

Доккхий гIулакхаш деш хиларца диза да строителий, мехкдаьтта чакхдоаккхача болхлой, химикий вахар. ТIагIертта къахьег цар Даьхенна хIама кIезигагIа цIадохийташ а дукхагIа а продукци яла, керда промышленни объекташ болх бе йолаялийта. 19 мае мехкдаьтта чакхдоаккхача Новогрозненски завода дукха тираж йолча «Нефтепереработчик» яхача газето хоам бир мехкдаьттан сийрда продукташ арахеца тIхе бетта йоагIа план ханал хьалха кхоачашъярах. Цунах кхоачам баь сатийна Іанзар завода коллектив. Пленума сийна инженерно-техническн болхлоша установкаша беча балха овсарле лакхъеш йола предложенеш юкъеккхул. Техника В. Танцюра газета тIа яздир 25-2 йолча установкан балха овсарле лакхъе йиш хилара предложени оттаеш, конструкторско-технологически отдела начальника нов. Агароновс «Семилеткан кхы цхьаькха а объект» яхача корреспонденцен тIа цийцар 43-3 йола установка дикагIа тоае йиш хиларах, газета тIехьа тIайоагIача номера тIа № 21-1 йолча установкан начальника нов. Руденкос яду:

«Тха № 21-1 йолча установко сий дола котало яьккхай: ремонт ца еш 150 ден-бус мара болх бе ца боагIача, цо ремонт йоацаш болх бу шу совгIа ха я. Ремонт ца еш иштта дукха болх баь цхьаькха а установка яц вай заводе.

Цхьан шера планал совгIа химикашта чIоагIа эша бедаг — эзар тонн гаргга пропан-пропилени эзар тонн бутан - бутилени арахийцай. Цу хана чухь 100 эзар сом совгIа мах бола Іы, хий, электроэнерги кхоьйь. Ремонташ еча паччахьалкхенна 200 эзар совгIа сом ахча кходаьд».

Слесара — ремонтника нов. Цветкова говзалах, деналах, лоархIамерча инициативах слесара нов. Казберовс газета тIа яду:

«Цкъа хий арадоагIача йоалла задвижка телхар. Из тоаеш хьича цех соцаянза яргйоацаш яр. Слесара нов. Цветковс кхыча слесарашца цхьана цех а ца социйташ задвижка тоае никъ лехар. АргI-аргIана шийлача хи чу а бувлаш, нов. Цветкова хьалхленца хи кIалха задвижкан керда ногIар а плашка а оттайир цар».

«ССКП ЦК-а Пленума сийна мел дог гIоздаьнна къахьег болхлоша, инженерно - технически болхлоша яду районни а дукха тираж йолча а газеташа г. МагIалбика «Ленина байраха», совнархоза строительствани стройматериалий производствани органа «Строителя» ПТК-а «Нефтяника», кхы цукхачар а.

Цхьабакъда районнии дукха тираж йолчеи газетий керттера редакцеша бац иштта болх. ССКП ЦК-а Пленума сийна деррига халкъо яхь йолаяьча, дог гIаддугача укх деношка цхьадолча газеташа шоай оагIонаш тIа яздац цу гIулакхех, гунахь доацаш, сатийна Іеш я уж. Къаьстта цу лоархIамерча цеша хьакъехьа иштта во болх беш да «Сунженский колхозник». Кхычар ца бой а, цу газета болхлоша къаьстта дикагIа болх бе безар укх деношка, инициатива гучаяккха а творчески чIоагIагIа къахьега а дезар цар. Сунженски районерча буруув деттача болхлоша, эксплуатационникаша, юрта боахама къахьегамхоша Пленума сийна доккха декхараш тIа ма йийцаеш. Уж декхараш кхоачашце лоаттабу къовсам иштта латт газета оагIонаш тIа гуш дац. Грозненски химикаша даь Кхайкарал кепа а теха, кхы хIама а ца яздеш Іеш да газет.

Производствон рационализаторий, изобретателий, новаторий доккхача гIулакхех кIезигагIа яду брекинг-завода «Брекинпист», орден йолча завода «Нефтепереработчик» яхача дукха тираж йолча газеташа а.

Районнии дукха тираж йолчеи газеташа чехкагIа дIадаха деза кхоачамбоацараш, хIара предприятес, колхозо, совхозо ах шера йоагIа план ханал хьалха кхоачашъяра тIехьа лаьца яхьа деррига къахьегамхой юкъеоза партийни, профсоюзни организацешта новкъостал де цеза цар.

Н. ШИПУЛИН.

Безаме экскурси

Денгара-денга дукхагIа ух городе баха нах шоатта дийнахьи кIирандийнахьи Нохч-ГIалгIайчен хозача моттигашка салаIа.

Безаме экскурси йир Грозненча «Красный молот» яхача завода къонача болхлоша. Укх деношка завода токараши, фрезеровщикаши, столяраши, кхыбола болхлойи—верригаш 48 саг машинашца Советски районе салаIа бахабар.

Беза хьаьший баь тIаийцар Советскерча капирхоша болхлой. Цар шоашта юкъера царна никъ хьеха нах а херзар хоагIа йола моттигашца дIа а хьийхар. КIезига са а леIа гIаш лоамашка бахар туристаш.

ЧIоагIа хоза яр лоамашка. Лоамий кIай бовхьаш, кIоарга чIожаш, Іочухьежача туш Аргун, довкъашка Іы деш попа хеназ—цIаккха дицлургдац завода болхлошта уж сурташ.

Ши ди даьккхар красномолотцаша иштта безаме салоIаш. ХIаьта Советске юхабаьхкача фусамдаьшца волейболах лайзар уж, цул тIехьагIа района художественни самодеятельносто концерт оттадир хьаьшашта.

Комсомола заводской комитето занкомаца цхьана кастта цхьаькха а экскурси вIашагIйолла лаьрхIад.

А. ГЛАЗОВ.

Производствон дикагIа бола болхлой парте баха харжара дукхагIа йоакхо е

IалаьмателчIоагIа дог гIоздаьнна а хьинар айденна а къахьег советски наха вай мехка коммунизм хьалъяра йоккха программа, семилеткан заданеш ханал хьалха кхоачашъяра тIехьа.

Кхы а чIоагIагIа социалистически яхь а дуккхача наьха къахьегамгара безам а эйбир ССКП XXI-ча съезде промышленностеи строительствеи технически прогресс ярах яь решенеш кхоачашъяра деша хьакъехьа ССКП ЦК-а июньски Пленум гулъярах баьча хоамо.

ТIа-тIа а дукхагIа хул Москвеи Ленинградеи дикагIа йолча предприятей инициатива хьаллоацаш йола промышленностеи юрта боахамеи производствеи коллективаш. ССКП ЦК Пленум хьаелла ди тIакхоачаш ах шера йоагIа план ханал хьалха кхоачашъе доккхий декхараш тIаийду цар.

Укх деношка кхы а чIоагIагIа лаккхлу производствон хьадда йола заданеш кхоачашъе нах оарцагIа боахаш вай партес, цун моттигерча организацеша беча балха лоархIам.

«Партийни организацеш декхарийла я,— йоах ССКП XXI-ча съезда резолюцен тIа,—хIара предприяте, колхозе, совхозе, учреждене творчески къахьегийла а производство лакхъелга а вIаштIехьа даккха».

ХIанз, вай мехка Іалаьмате боккха боахама а культуран а гIиро хьалбеча хана, коммунизма материальни духовни лард йоллача хана, кхы а чIоагIагIа динза даргдоацаш отт дIахо а партийни организацеш чоагIъяр, ССКП мугIарашца нах хьаецара гIулакх тоадар, шоай кулгашца материальни рузкъа хьадеш бола нах — болхлойи колхозникаши парте хьаца къоастабар, парте нах хьаецара бокъонаш цIенхаштта лораярах бола партийни организацей бехкхокхам лакхбар, парте керца чубоагIача наьха идейно-политически кхетам лакхбар.

Ше эггара хьалха хьахуллашехьа а коммунистически парти хьахиннай эггара дикагIа а кхеташагIа а болча нахах вIашагIкхийттача отрядах — болхлой класса авангардах.

Партен члена цIи цIена лоаттаярах йолча ленински принципашца, йоккхий заводаши фабрикаши партен крепость е аьнна Ленина еннача указанешца хьалхле а лелаеш, коммунистически партес ший мугIараш хьал-узар болхлой дуккхагIа юкъеозарца. Ший мугIараш цIена лоаттаде, попутчикехи карьеристехи дIакхийтта, парте хьаеца ца боагIа нах цу мугIарашта юкъе баьхка уж бIехдара духьал кIаьд ца луш къовсам лоаттабора цо.

ХIанз а советски обществе хьалхле лелаеш йола моттиг лоац болхлой классо. Вай мехка коммунизм шерра хьалъеча кертера общественни класс я из. Колхозни ахархошца цхьана обществон деррига материальнии духовнии рузкъа хьадеш бола, шортта промышленноста а юрта боахама а продукци йоаккхаш бола хIама хьаду кертера низ ба из.

Цунхьа вай партен XX-ча съезде харцахьа лаьрхIар цхьайолча партийни организацеша парти нийса дегIайоалаяра теркам мелбар, къаьстта парти болхлоех болча нахах цегIайоалаяра теркам мелбар. ДукхагIа а доацаш, дикацца партийни мугIараш лаккхар да кертера дар, аьлар цо. Партийни организацеш декхарийла я дикагIа болча болхлоех, дикагIа болча колхозникех, советски интеллигенцена юкъерча дикагIчарех бола нах, хIаранега хьажа а хьожаш, парте хьаецара йоакхо дукхагIа е.

Вай партес дизза дIаккхуьх уж гIулакхаш.

«ХIанз укх тIехкхьарча шерашка парте болхлойи колхозникаши хьайибер лоархIам боллаш лакхденнад, парте хьайибеча наьха кхаь даькъах ши дакъа лоац цар», аьлар нов. Н. С. Хрущевс ССКП XXI-ча съезде.

Партийни мугIараш тоадеш цIенхаштта болх бу вай республикан дуккхача партийни организацеша, парте дуккхагIа хьайибу дикагIа бола болхлойи колхозникаши. Укх шера биъ бетта партен члений кандидаталла Октябрьскии Ачхой-Мартановскии партийни организацеша хьайийца нахах 72 процент совгIа лоац болхлоша, Каргалински партийни организацес хьайийцачарех 80 процент колхозникаш ба, Сунженски партийни организацес — 70 процент совгIа болхлойи колхозникаши хьайийцаб.

МагIалбикерча городской партийни организацес а тоабаьб парти дегIайоалаеш ше бу болх. DIадахача шера партен члений кандидаталла хьайийца 61 сагах 25 мара болхло ваццар, хIаьта цхьаькха колхозник а ваццар царна юкъе. Укх шера МагIалбикерча парторганизацес ший мугIарашка хьайийца 35 сагах 23 болхлои цхьа колхозники ва. Цхьабакъда уж а хила беза шта юкъе кIезига ба. Ерриг областной партийни организаци хьалаьца белгал даьнна тоаденнад парте нах хьайибара гIулакх.

Цхьабакъда из иштта дале а, парти дегIайоалаеш областной партийни организацес баьча балхага хьежача, дуккхача партийни организацеша, эггара хьалха города Грозненски, Урус-Мартановски, Шалински районий партийни организацеша а еш, во йоакхо ю парте нах хьайибара гIулакх тоадара, партийни мугIараш нийса дегIадоаладе партес дIадехараш мела кхоачащду. Цу партийни организацешка кIезига хьайибу промышленни предприятейи совхозийи болхлой, материальни производстве болх беш боаца нах ба цар духхагIа хьайибераш.

Масала, Шалински районе партен члений кандидат волча 21 сагах 8 саг мара ваццаг совхозий болхлоех, хIаьта 13 саг ва тайп-тайпара бола счетоводаш, учетчикаш, паспортисташ, складчикаш, кхы цу тайпара бараш а.

Кхы а вогIа латт партийни мугIараш кертера профессеш йолаш болча нахах хьадизара гIулакх Курчалоевскии Саясановскии партийни организацешка. Из боккха лоархIам бола гIулакх ше-шегIа лела дитад цар. Укх шера соахка нийбьрел кIезигагIа партен кандидаталла хьайийцаб цар болхлойи колхозникаши.

Курчалоевски районе соахка 53 процент хиннача 41 процента Саясановски районе — 45 процент хиннача 31 процента мара бац царех нах. Іалаьмате чIоагIа во латт Наьсарен районе парте нах хьайибеш бу болх. Цига партен кандидаталла хьайийца 18 сагах 14 саг гIулакхера нах ба. «Ингушски» совхоза парторганизаце укх шера партен кандидаталла хьайийца 6 сагах шиъ мара болхло ваццаг. Цу цIераш яьхача партийни организацей хьалхле лелаеш, хетаргахьа, шоай декхар лерхIац производствон кертерча участкашка болх беш бола нах партийни мугIарашта юкъеозанза баргбац яха партес дIадехараш кхоачащдар, хIанз а уйла яьц цар партийни организацеш тоаяра а партийни мугIараш чIоагIдара а шоаш бехкхокхамо хилара.

Дуккхача районашкарча хьайбай боахама болхлошта юкъе парте бола нах Іалаьмате кIезига хилари юрта боахаме боккха лоархIам болча цу даькъе доккхий кхоачамбоацараш хилари из гIулакх иштта во латтарца мара дашха йиш йолаш дац. Хьайбай боахаме болх беш Веденски районе 8 коммунист мара ваццаг, Урус-Мартановски районе — 18, Советски — 10, Наьсарен—5, Курчалоевски районе — 2 мара коммунист ваццаг, хIаьта Саясановскии Первомайскии районашка цхьаькха а ваццаг. Наурски районерча эггара йоккхагIа йолча Ленина цIерачча колхозе болх беш 70 доярка я. Царна юкъе цхьаькха а саг парте а яц. Гулакх иштта во латташехьа а, дикагIа болча животноводех, доярхех, хьайбай боахама кхыча болхлоех бола нах парте хьаецара болх во лелабу юртарча районий партийни организацеша, хIаьта партен Наьсарерча, Курчалоевски, Урус-Мартановски, кхыйолча а райкомаша укх шин шера хьайбай боахаме болх беча нахах цхьа саг хьанйцавац парте.

Промышленни предприятей, колхозий, совхозий дуккхача партийни организацеша дуккхача хана денз шоай партийни мугIараш хьал ца дузаш кхилар ла могаш ягIа партен цхьайола райкомаш.

Ленински районе яхаш гаргга йолча парторганизацеша, царна юкъе № 1-и № 2-и йолча строительни управленей, ДОК-а, швейни фабрикай, маслозавода, кхыярий а парторганизацеш а йолаш, 1958 шера цхьаькха саг парте хьаецанзар. Шу совгIа ха я Наурски районерча «Россия», «ЦIе байракх» яхача, Грозненски районерча Ленина цIерачча, кхы дуккха йолча а колхозий парторганизацеш дегIа ца йоагIа.

Нохчехи гIалгIаехи бола кхалнах а капирхой а парте хьайибара гIулакх Іалаьмате во латт.

Массане а дика кхетаду уж кхоачамбоацараш касттача хана цIендаь дIадаханза дарт ца хилар а партийни балха боккха лоархIам бола из участок йоакхо йоацаш йита йиш ца хилар а.

Парте нах хьаецара болх тоабеш, партийни организацеши партийни органаши декхарийла я парте боагIача нахагара дукхагIа хьадеха, парте боагIа дикагIа а сакхетамегIа а болча болхлоех, колхозникех, инженерно-технически болхлоех, юрта боахама специалистех болча нахах хIаранега къаьст-къаьста хьажара принцип цIенхаштта чакхъяккха.

Цхьабакъда, вай практике хIанз а йолаш я парте воагIача сагага цIенхаштта ца хьожаш моттигаш. МоллагIаш бале а нах дуккхагIа парте хьайийца, цунца деккар кхоачашдаьрг лерхIаш, цу наькъаца партена юкъе хила ца боагIа нах чубоахкийташ, парте нах хьаецара гIулакх формально леладеш моттигаш я. Масала, партен Шалински райкомо парте хьайийцар ССКП Устав а толхадеш нов. С. А. Халухаев. Цунна кхоккхе а рекомендаци харц хиннаяр. Дукха ха йоацаш партен Грозненски райкомо ССКП членалла хьайийцар Исмаилов яха цхьа саг. Хьайийца ши ди даьчча, из хьаецаш яь шоай решени йохае езаш лакхдийзар коммунистий.

Цу гIулакхаша хьахьокх партийни организацеш ССКП мугIарашца саг хьаецача хана фийла хила декхарийла хилар, саг парте хьаецара гIулакх мелдалийта йиш ца хилар. Сийлахь-вокхахача Ленина хьийхача тайпара партен члена цIи а цун лоархIам а тIа-тIа дуккхагIа лаккхе декхарийла я уж. Парте саг хьаецаш даьннача моллагIча а гIалато партийни организацéн сий лохду, къахьегамхошта хьалхашка вай гIулакха зе ду.

Парте хьаецарца коммунист хинна валац саг, коммунист хила мара воллалац из цу хана. Цудухь вай партес чIоагIа лоархIам бу къона коммунисташ кхетабара, къаьстта партен кандидаташ кхетабара. Хадданза лакхбе беза къонача коммунисталла луш бола идейно-политически кхетам, айбе беза цар производстве хьалхле лелаяра лоархIам,

КIа хьокха ха тIакхоачаш латт, Наьсарен районе цу гIулакха кийча а бац

«НАЗРАНОВСКИ» ЯХАЧА СОВХОЗЕ

«Назрановски» совхоза коарача ремонтни мастерской пенаш тIа совхоза коллективо тIаийца декхараш доахк. Царех цхьанне тIа яздаьц: «Еррига а комбайнаш март бетта 25 дийнахьа ремонт яь йистейоахаргья!»—аьнна.

Уж декхараш Іодийшача хета дала йиш я ялат чуэцара мел еза техника хьалххе денз кийча я аьнна, тIакхха ха — март, апрель, цу тIа май а — дIамаяхайий.

Хилча бакъахьа хийттачунна гаьна дар гIулакх.

— Комбайнашта ремонт е тIехьо доладелар тхо, — духхьал хьайоах керттера инженер волча нов. Льянов, — цул совгIа доаггIача тайпара а доладаланоар. Цудухьа яр бакха оаха баь болх — 35 комбайнах 5 мара яц кийча. ХIанз гIулакх тоалуш латт, со тийша ва оахош кIа хьокхача ханна еррига техника кийчъергхиларах. ХIанз укх сахьате 23 комбайн я тха ремонт еш латташ.

Форманна-м бакъдув керттера инженер, цо тIа хьакха араяла еза 23 агрегат ремонт еш латт аьчча. Ишта я аьнна сводка юкъе яхай уж. Бокъонца дух тIа ваьчча холуш дар кхыча тайпара сурт да.

Укхаза совхоза коа латт комбайнаш. Царех йиъненa гонахьа ремонт еш боахк нах. Вокха агрегаташта юхе саг вац. Цунах хов цхьабола ремонтникаш балха хьабаьхка ца хилар.

Кхы а вогIа да, дIадахача шерара ялат чуийцьчул тIехьагIа 15 комбайнер вIалла совхоза коа баьхка ца хилар.

Совхозера цIа а ца боалаш царех цхьабараш кхыйолча предприятешка балха бахаб. Ишта «Карабулакнефть» яхача балха бахаб А. Плиев, С. Тебоев, «СМУ-4» — А. Муталиев.

ЦIагIа багIаш дикагIа хеташ балха а ца боагIаш лел Медов Махьмад, Гагиев Идрис, ишта кхыбараш а.

Геттара во вIаштIехьбаьккхаб укхаза комбайнашта ремонт еш боахкачар къахьегам. СурхотIара укхаза балха ухача механизатораша цхьанне санна дувц хIара денна шоаш Іуйрийна болх бе 10—11 сахьат цаьчча мара дIацолалац яхаш. Из мишта хул аьчча, Назране йоагIача моллагIча машинаца бахка беза балха хьа. Укхаза бийса яккха моттиг ца хиларах хьабаьхкача тайпара юха сайрийна цIа а аха беза. Цхьа бахьан доацаш дац цхьабола ремонтникаш балха ца ухаш дизза денош доахаш хилар.

Укхаза наьха йоакхо вIалла а еш ца хилар хьахьокх укх тайпарча гIулакхо а. Грознера механизацен школа а яькха баьхкача къонача механизаторашта цхьа бахьан а мегаргIола услови яц. Кагий нах «красный уголок» бах. Укхаза кастката собранеш, совещанеш хул.

ТIаккха уж кагий нах лерттIа дIанийсбара совхоза дирекцена эшар керда хьалдаь латтача цхьан цIенна нII дIайогIар мара дац.

Ший ханнахьа лац болхлошта алапи а.

Эшаш йолча деталашцен материалашцен Іалашбеш ца хиларо ремонтникаш хьабе болх а боацаш вехьа ха йолеш багIа.

Низ ца кхобеш къахьегарах Ленина орден еннача цIи хезача комбайнера Евлоев Махьмада дувц:

— Са комбайн йистеаьннарг лархIа метаргIолаш яр. Еха шнекн цхьа зубчаткеи хувца мара ешац са. Дале а, уж оатхалаш совхоза складе яц.

Укхаза ала деза республикан юрта боахама министерство бехке хилар. Совхоза дирекцес шоашта эшача оатхалаштен материалаштеи, ший ханнахьа даь заказ дале а хIанзалца дуккхагI ярашца Іалашъяьяц совхоз.

Ялат доа а ца дайташ, ший ханнахьа из чуэцара а амбарашка дохгара а эшар чехка из чуозар да.

Ала деза «Назрановски» совхоза 25 машин скаташ йоацаш латташ хилар. Совхоза дирекцес дуккхаза а дийхад Нохч-ПалгIай АССР юрта боахама министерствогара скаташ я яхаш.

«Назрановски» совхозо лакхе яздаь кхоачамбоацараш ма хулла цIа ца доахе кIа хьокха ха ший ханнахь чакхйоаккхарьяц.

«ОКТЯБРА 40 ШУ» ЯХАЧА СОВХОЗЕ

ДIадахача шераца нийсдича «Октября 40 шу» яхача совхозе гаьнна дикагI латт кIа хьокхача ханага техника нийсъяра гIулакх. Укхаза 39 комбайнах 21 ремонт яь кийча латт, 7 агрегат ремонт еш латт, юхе йисарашта ремонт е болабеннабац. ПIулакх мишта латт аьчча отделенеи управляющеш болча нн. Шибиловси, Арапиевси, Шадыжевси шоашкара комбайнераш совхоза директора н. Харсиевс шоашка массехказза уж нах комбайнашта ремонт е бахкийташ аьнна цале а ца а боахкийташ латт. Зелу укхаза а кIа хьакха араяла еза агрегаташ кийчъяр цхьадолча хIамаша тIехьа тетташ хилар.

Техника кийчъяр гIулакх укхаза дикагI латте а укх совхозе дукха запчастеши, полотноши, царна эша планкаши, «РСМ-8» марка йолча комбайнашта эшаш йола зубчаткаши вIалла а йолаш яц.

Запчастеш ца хилар бахьан долаш 8 зернопогрузчик латт ремонт ца еш.

Скаташ мара кхы хIама ца эшаш бокъонца ремонт яь кийча латт ворхI автомашина. Цу гIулакха Нохч-ПалгIай юрта боахама министерствос массехказза гIо дергда яхаш дийцад «Октября 40 шу» яхача совхозага, из дерригa а хьабоалаш пайца болаш лац.

* * *

Районе кIа хьокхача ханага кийчбалар ледара долга хьахокх цу дерриганеша.

КIа хьокха ха ворхI лоам тIехьашка яц. Из ший ханнахьа, лоацца юкъа ялат доа а ца дейташ цIаяхьа еза. Ший ханнахьа из болх йистебаккхара дика кийчбала беза беррига юрта боахама болхлой. Наьсарен районерча совхозий кулгалхоша кIа хьокхача компанета техника кийчъяра духьал дола хIамаш дIа а доахаш болх тоабе беза, хIаьта республикан юрта боахама министерство шийга доагIача даьккъе района гIо де декхарийла а я.

«Сердало» газета рейдови бригада: **С. ТУМГОЕВ**, «Назрановски» совхоза токарь.

А. АХИЛЬГОВ, ВЛКСМ Наьсарен района инструктор.

В. НИКИТИН, «Ленина байракх» газета болхло.

О. БУЗУРТАНОВ, «Сердало» газета болхло.

Дика хьехархо

Долакха - Юртарча школе дикагIа болча хьехархоех цаI ва зIамига саг Дзейтов Рамазана Іийса. Берашта а, цар даьша - ноаноша а, хьехархоша а дика лоархI из, хIана аьчча ший болх хьинаре, тешаме чакхбоаккхаш ва Іийса.

Берашта наьна мотт хьехаш та из. Деша дагIача гIалгIай берашта дика хов эрсий мотт а цу меттал яздо а деша а. Цхьабакъда, гIалгIай меттал дешен яздеи хац царна. Боккхача лоархIамера гIулакх да из дешар берашта Іомаделга.

Из хала дола декхар спийленца кхоачащдеш хьавоагIа Іийса. Дика хьех цо берашта гIалгIай меттала литература. Цунца цо дIабовзийт гIалгIайн нохчийн писателашц поэташ. Из чIоагIа лоархIамера гIулакх да, хIана аьчча уж бовзарга хьежжа мара наьна меттала литература дезарг а дац берашта. Керда ара мел даьнна гIалгIай меттала книжка а цу тIара материалаш а дIайовзийт Іийсас берашта.

5-ча классе руководитель ва Іийса. Школе эгIара дикагIа лоархIаш я из класс. Нийсача, дикача наьхъаца кхетаду Дзейтовс бераш. Укх бIаьотн школан коа таьнаш дIайогIача хана дика къахьийгар дешархоша Іийсас хьалхле а лелаеш, цул совгIа ишта цIайийнай квадратногнездовий хьисапе 15 гектар хьажкIаш 11 гектар коартолашц.

Уж деррига балхаш чакхдаха къонача хьехархочеа новкъостал ду школан директора С. С. Ахриев, говзача хьехархочо Макаровс, ишта кхыбараша а.

Цул совгIа юртарча кхийнача деша ца ховча наха а дешар Іомаду Дзейтовс. Цо санна кхийнача наха дешар Іомадеш ба кхыбола хьехархой а. Уж ба Н. В. Рыбасова, Н. Г. Примозеп, Е. И. Рябова, Р. М. Доарагасова, ишта кхыбараш а. Верригаш а 58 саг Іомаьаьв цар.

Ишта хьеха а хьех, къа а хьег къонача хьехархочо Дзейтов Іийсас.

В. КОДОЕВ.

Хьал цаI да, балхаш тайптайпара лел

Укх шера ялаташ дIадунш соахкарчул дуккха а дикагIа кхаьлийгар Наьсарен района совхозашкарча къахьегамхоша. Планах оттадьчул дуккхагIа ялаташ дIадийнад цхьайолча отделенеша. ХIанз юрта боахама болхлошкара ха эггара бехкбокхамегIа йола ха я. ХIара ди, хIара сахьат деза да, дилхача догIаша ялаташ а царца цхьана оасар а тIадалара дика хьал оттадаьд. ХIанз ха тиллийтача оасараша къайла доахаргда ялаташ. Из деррига а дика кхетадеш дуккха а къахьегамхой а совхозий отделенешкара кулгалхой а ба Наьсарен районе.

Дика вIашагIелла да оасар дара балхаш Наьсар-Кертерча отделенен № 5 йолча тракторни бригаде (бригадир нов. Газгиреев Іалабик). Укхаза трактористаша Досхоев Іаддал-Хьамиден Евлоев Амирен кхаь дийнахьа болх а баь 200 гектар хьажкIашта макха баьккхар. Цу бригаде трактониста Муцольтов Бембулата шин дийнахьа 100 гектар гидуаргIашта культивацци йир. Уж толамаш даха торо хиннай шоаш ца кхобеш, хьинаре къахьегаш уж трактористаш хиларах.

Цхьабакъда Наьсарен районе массанахьа а дац оасар дара гIулакхаш ишта дика. Кхераме ца «Назрановски» совхоза Аьлти-Юртарча отделенен ялаташ. Оасаро хьалдиза ца укхаза гидуаргий кхаш. ХIанад-хьогI укхаза оасар дара балхаш ишта ледара лелаш аьнна дапа а деха тохкам бича гучадаьлар оасар де мел эша нах Аьлти-Юрта шортта болаш хилар, эшаш йола техника а йолаш хилар. Деррига а фу ца аьчча, отделенен кулгалхой нахага организаторски болх мела беши оасар дара гIулакх эггара бехкбокхамегIа долгах хIанз а дика дIакхийтта боацилгеи да. Гидуаргаш йолча тIадаьнна оасар дIа хIана даккхац оаш аьнна шийга хаьттача отделенен управляюще метта волча Мальсагово йоах, ер-м оасар дац баIаш ба. БаIех оасар ца лоархIаш отделенен кулгалхо хилча отделене оасара баьцаца къовсам лоаттабара балхаш мишта лел ха хала дац.

Оасар ялаташта деш долча гIулакхех хоадам беш дола гIулакх ца. Оасарца лоаттабеш бола къовсам ялаташ дикагIа хьувкъийтара духьа лоаттабеш бола къовсам ба. Цох хIанз а дика дIакхетанза ба Наьсарен районерча совхозий цхьабола бехкбокхамера болхлой. Шозй деррига хьинар тIа а дахийта кхы ха ца йозеш довчара кIалхара даха деза Аьлти-Юртара ялаташ. Из де торо а мел эша хIама а совхозе а цу отделене а долаш да.

ТУГАНОВ.

общественни вахара дуккхагIа чуоза беза уж, партийни гIулакхаш тIаьехка деза царна, партийни собранешка дувца дешаш кийчдайта деза царга, практически баьха уж миштаб хьажар первични парторганизацей, партен райкомийн горкомийн кертера декхар да. Къонач коммунистий балхага хадданза хьежаш, кандидаталла бола ха нийсса дIаяхьа а ССКП членалла баха кийчбала а партен кандидаташта новкъостал деш, бокъонца бола организатораш а дуккхача нахе юкъе болх берг бола болхлой а царех беш йола партийни организацеш кIезига яц вай.

КIаьта а, дуккхача бакъдараша хьахьякхача тайпара, дуккхача партийни организацеша мела лелабу къона коммунисташ кхетабара болх, денна е йсагIа терко яц цар къонача коммунистий, из бахьан долаш пайдане йоацаш дIайода дуккхачар кандидаталла йоаккха ха, хIаьта цхьаболча партен кандидатий ха дуккхача шерашка йIаьхду.

Из гIулакх бахьан долаш областной парторганизацдукха ба кандидаталла бола ха тIехъяьнна партен кандидаташ, хIаьта Веденски, Гудермесски, Урус-Мартановски, Шалински, Малгобекски партийни организацешка 30-ра 45 процентага кхаччалца ба уж. Грозненски партийни организацеш партен членалла хьаийбеш болча партен кандидатий дийн даьккъах кхо дакъа кандидаталла йилла ха тIехъяьнна ба.

Цхьайолча партийни организацеша дикагIа бола нах партен кандидаталла шоаш хьийца, уж бицболийташ, цар теркам ца беш, новкъостал ца лоаттадеш, моттигаш хул, хIаьта цу гIулакхаша тIехьагIа дикадар дац.

«Старогрознефта» мехкдаьттан промыслови Управленен партийни организацен учете 11 кандидат ва. Берригача партен кандидаташта партийни гIулакх тIадиллад. ХIаьта парторганизаци ше тIадилла гIулакх цар мишта кхоачащду хьожаш яц, партен кандидатий балха теркам беш яц. Цудухьа партен кандидаташа дика дакъа лацац парторганизацен вахара юкъе, 15 бетта партийни собранешка партен кандидатех кхаь саго мара къамаьд даьдац, царех цхьабараша производстве хьагIара моттигаш лаьцаяц, цхьабараш кандидаталла ха тIехъяьнна ба.

«Старогрознефта» транспортни конторан парторганизацецара партен кандидата Чепелевс бIарччача шера цхьаькха партийни гIулакх кхоачащдаьдац, йиъ класс мара яькха йоаццашехьа а, цхьаннахьа дийшадац, хан-хиннахьа партийни взносаш дIатийнняяц, кандидаталла йоаккхача хана чухь ССКП членалла ваха кийчо еш хиннавац.

Къонача коммунисташца болх во бар бахьан долаш, цхьаболча партен кандидаташа партийнин паччахьалкхени дисциплина телхаеш, партийни организацеша царна бехк беш, ССКП члений 1958 шера партен кандидаталлара 63 саг дIаваькхав, царех кхоалагIа дакъа Грозненски городской организацера а боахаш. Укх шера хьалхарча кхаь бетта партен кандидаталлара 16 саг дIаваькхав. Кандидатех дуккхагIа бараш дIаboах ССКП Устава 18 параграфа бокъонах, уж партен членалла баха кийчбенна ца хиларах. Парторганизацей балха тIехь во хIама да из.

Цхьайолча партийни организацеша а партен райкомаша а партен кандидатаца болх бе безам а боацаш, цо цхьа лоадам боаца кардалъара хIама дича а кандидатехи стаж йистеаьнна йоацашехьа ССКП Устава 18 параграфах кандидат партера дIавоаккх. Из тайпа практика ССКП Устав телхаеш а я, дIахо йодача хана ма йиш йолаш а яц. Даиза даргдац вай еррига партийни организацеша къонача коммунистий кхетам лакхбара Іалаьмате чIоагIа лоархIам болаш долта кхетаделга, цар мел эшар де деза уж партийни а общественни а вахара юкъе озилга,цар инициатива а творчески хьинар а айделга, масса а оагIорахьа производстве ше хьахьокха а парте членалла ваха кийчвала а кандидата новкъостал делга.

Партийни мугIараш дегIадоладеш а къона коммунисташ кхетамца хьалкхебеш а беш бола болх партийни организацей лоархIамегIа дола гIулакх ца. Цун деррига толамаш а кхоачамбоацараш а парторганизацен чура а организаторски а болх барга, цар авторитетага, нахацарча бувзамта хьежжа царца болх бе харга, коммунизм хьалъяра декхараш кхоачащде къахьегамхой оарцагIа баха харга хьежжа хургда.

Семилеткан Іалаьмате йоккха планаш ханал хьалха кхоачашъе лоаттабеча къовсаме хьахул дикагIа болча болхлоех, колхозникех, вай башха дикача интеллигенцех йола Іалаьмате цухха кадраш. Партийни мугIараш дегIадалкара ешшаш йола резерв я из. Партийни организацеш цекхарийла я наха юкъера организаторски балха боарам мамогта айбе, дикагIа бараш парте баха хьахаржа. Парте керда хьийцарашца хIара денна-денна болх а беш наьха творчески инициативана керте отта а коммунистически партес оттадаь доккхий а бехкбокхаме а дола декхараш толамца кхоачащделга Іалацде.

Н. СЫЩИКОВ,
ССКП Нохч-ГIалгIай обкома парторганизацей отдела заведующе заместитель.

Нефтяникашта лаьрхIа керда цIенош ду

ТIехь-тIехьагIа дуккхагIа хулаш латт Старопромысловски районе нефтяникашта лаьрхIа деш дола цIенош.

Дукха цIенош даьд бахача наха Иваново яхача городокан Бутенково яхача поселкан юкъе. Шоаш цIенош хьал а даь баха чухайшаб цига транспортни контора слесарь Оскаров Ваха, шофер Шаипов Х, 3-ча промыслера инженер Иваненко, ишта кхыбараш.

ХIаране чу бархI дезал бахаргбола ши цIа хьалде доладаьд Маяковске цIерахча городоке а.

А. ТИЩЕНКО.

Беррига дешархой лакхехьарча классе дIачубаьннаб

Наьсарен районерча Наьсар-Бертерча юкъерча школе 1-ча классе деша аз кийчвеш 33 дешархо вар. Уж юхьхьанца школе даьхка берашца дешарах дикагIа кхетаде а, царна къахьегам безабалийта а дешара шу долалушехь педагогически Іилмо яккача тайпара вIаштIехьабаьккхар из болх. Бокъонца хьоашал тессар аз берий даьшцен ноаноцен, каст-каста берий цIагIа урокаш кийчъе торо миштай, царна фу эш хьожар. Ишта бувзам лоаттабарах сона хIара дешархочун оамал дикагIа ейзар, хIаранца се мишта хила веза хайра.

ХIара урока кийчлуча хана малагIча тайпара хьийхача бераш дикагIа кхетаргдар - хьогI яхаш уйла йора аз. Шозшта дIахьехар бераша аттагIа кхетадергдолаш хIара уроке гойтара пособи лелайора, дешарах халагIа кхетачара дуккхагIа новкъостал дора.

ХIанз дешара шу чакхдаьлча цаI шоллагIча шера деша ца эусаш берригаш 1-ча классе дIачубаьннаб дешархой. Царех 6 дешархо тIехдика дешаш чакхваьлар.

ДIахо йодача хана а эггара хьалха школан лагIа тIа доала бераш дикагIа кхетадеш а уж дикагIа кийчдеш а, хьинаре болх бергба аз.

М. ЕВЛОЕВ,
хьехархо.

КИНО

„Сага кхел“

(М. Шолохова дувцар экрана тIа)

Шерача аренаш тIа гIолла нагнагахьа лаьттан тIа Іы а тоссаш йолхаш морхаш, бердашта тIех а даьнна даьржа Дон, баьссача новкъа кIаьнка кулг а лаьца воагIа ха яха саг. Иштта долалу сага вахар дувца Ленина орден лелаеча «Мосфильм» яхача киностуден фильм. Из я тIом йистебаьнначул тIехьагIа хьалхара бIаьстн.

Ши ваькъахо хи йистте вагIача шофера тIа а кхаьча цигга паромага хьежаш совц. ВоккхагIа вар, Андрей Соколов, ше тIем тIа лайна халонаш а, тIом бахьан долаш шийга дена во а цу цавовоача сага дIадувца волалу. Бакъда, ше дувцачунца шийцарча кIаьнка зIамига дог унзар ца дакхха а, ше цун да воацилга цунна гуча ца далийта а из ловза вохийт цо.

... 1900 шера Воронеже ваьв Андрей. Граждански тIом болча хана белогвардейцех латаш хиннав из. Моцалла дан нанеи денна ше цхьаь виса, тIом сецачул тIехьагIа Кубане кулакашта чулатташ хиннав. Ше ваьхача метте юха цIа веча иззамо цхьаь йиса Ирина кхет цох. Цхьан баха болалу уж. Иразе, безаме да цар вахар. КIаьнк а цул тIехьагIа ши йиIиг а хул. Сиха дIадолх шераш, бераш а доккхий хул. ТIемо юкъагIа доаккх из иразе вахар.

— Иштта дIацахар вурийтта шу — йоах Андрейс. — Мишта дахар ца ховш вурийтта ираз дца шу! ДIахаттал моллагIча ха яхача сагага хоаделари хьона хьай шераш, аьле. Цхьанне а эйнадац уж.

Дезала Іодика а йийца тIем тIа вода Андрей. Фашисташа каравуг из. Цига лов цо доккха Іазаш. Дийнахь а, бус а вала уйла йолаш ва Андрей. Эггара тIехьа вод из. Аьттув болаш хиланзар цун вадар — тIехьадаьннача оарцо лаьцар. Кхы а халагIа хилар тIаккха моастагIчун карара цун вахар. Цхьабакъда, чIоагIа ба салтечун лоIам. Деррига са, еррига уйла Даьхенца, бус-бус гIанагIа цухьал ухача ший дезалца хиларах низ кхоач цун моастагIчунна кIалхарвала. Шийца немций эпсар а волаш машинаца фронта линех тIехь экхх из.

— Баркал хилда хьона салте, — йоах Андрейга Советски эскара даьхка командованес. — Іа воалаваьча эпсара портфель ткъаь «меттал» езагIа я.

Отпуск а енна ший дезалах бIарг тоха цIа вода Андрей. Унзара сурт да цунна духьал оттар: йохаьь Воронеж, цун цIенош даьгIача метте бомбо баькха кIоаг. Лоалахочо дувц Андрейна цун сесаги ши йоIи бомбо боабаь хилар а, воI тIем тIа ваха хилар а.

Юха а тIем тIа ва Андрей. Кастта коравоагIа цунна ший воI Анатолий. Капитана чин а долаш артиллерист ва ше, аьнна кахьат дойт цо даьга. ЧоагIа гIадвигав Андрей цу ваьхато. Цхьабакъда, юха а чов хул кIезига цийрзача салтечун цега. ТIом соцача дийнахь вув цун воI.

Маьлхара, гIайгIане цIа воагIа Андрей тIем тIара. Урюпинск яхача районни городоке шофералла болх бе волалу из. Цига кхет цох йне санна тIемо цхьаь вита ялх шу даьнна Ваня. Цох воI а ваь, цо дега сатем а беш дIахьу салтечо ший вахар.

— ХIама дацар дог вIаштIехьа даларе, — йоах Андрейс ший дувцар йистедоаллаш. — Цхьаза сийрда дуне баьддерзаду сона цо. Цхьан бус се вала а ваьнна айса кIаьнк унзарвакхар кхер со.

Иштта ба кинофильма лоацца чулоацам. Теша безам ба, йоах М. Шолоховс йоккхий холонаш лайнача цу салтечо деррига ловргхиларах а, цунна улув из кIаьнк хьалкхуврг-хиларах а, цох Даьхенна визза воI хургхиларах а.

Кинофильмага хьежар теш из хургхиларах. Иштта хьахьокх Андрей Соколов артиста а, фильм оттадаьча а С. Бондарчука.

Сергей Бондарчук дуккхача кинофильмаца зрителашта дIавовзийтав. Сага тIера сурт меттел цун деррига дог-уйла, цун оамалаш бокъонца дIахьокха низ кхоачаш из хилар укх кинофильмо цIаькхаза а гучадаьккхад. Из кинофильм хургда, аьнна хезача денз Шолоховс ший дувцар тIа хьахьекха Андрей Соколов экрана тIа гургвий - хьогI яхаш уйла йора зрителаша. Из доккха цекхар кхоачаще низ кхаьчар С. Бондарчука. Вайна кхо шу хьалха вовзийта Андрей а хинна хьаэттав экрана тIа С. Бондарчук. Ший бала дIабувцача хана, цо оалача «вошилг» яхача цхьан дешо а тешадду цунна.

Дукха да кинофильма тIа циклургдоаца сурташ. ТIем тIа водаш Андрей дезалах къастача хана кхы дешаш ца эшаш цун юхьо хьахьокх цун дег тIара беррига бала. Къонахчал долаш из хилар дика гу немца-ша киназа чу бехкача вай салташта юкъе нийсвенна тийша болх боалла саг къамарташ Іайда цо вувча хана а, фашистий концлагере коменданта из тIавийхача хана а. Іалам, вахар дукха дезаш Андрей хилар гу из немцашта карара ведда, кхай тIа кена юкъе вижа уллача хана. БIаргех хий эккхийт машина, кабинка чу Андрейнен Ваняйнен юкъерча къамаьло. Дешаш кIезига, цале а дIа чIоагIа оал уж. Бакъда, уж кхы дуккхагIа эшаш а дац. Соколова бIаргаша хьаоал дешайел дуккхагIа.

ЗIамига роль я артисткас З. Кириенкос ловзаер. ХIаьта а зрителий дег чу юж цо кхелла образ. Дика ловзаю Иван Тимофеевича роль артиста П. Волковс. Отпусках цIавенача Андрейга цун дезал боабар дIадувца-ча хана, цош дIа ца оалалуш, вагIа-ча цун юхьо, къаьстта цун кулгаша массане шаьра кхетадеш боаккх из во кхаа.

М. Шолохова дувцара керттера чулоацам хьа а хьокхаш дика сценарий оттаьй Ю. Лукинен Ф. Шахмагоновси. Доккха новкъостал даьд творчески коллектива керттерча операторa В. Монаховс. Фильме дакъа лоацарий, къаьстта Соколова дег тIарча балийца дика тов говза даьха Іалама сурташ. Дика хьахьекхад оператора Андрейна гу гIанаш.

Цхьан салтечун Соколова вахар хьахьокхаш дале а, цох тарра кхычарн а тIемо даь во цувцаш а, наха тIом гоамболийташ а да керда кинофильм. Нийса тилай цох «Сага кхел» аьнна цIи.

А. БОКОВ.

Дика къахьег гIишлош хьалъераша

Дукха а дика а цIенош даьд Гудермесе укх тIехьарча хана. Уж цIенош хьалдераш ба «Чечингстрой» треста чуйоагIача № 2 йолча строительни управленен болхлой. Дика нажа болх уж партен Центральни Комитета Пленума. ХIанзале а цу управленен болхлоша хьалдаьд цхьаацца дезал чубаха 12 цIа, аь яьнай киноплощадка. Болхлоша шоай низаца хьалъяьй шоашта чубаха общежити. Графикал дикка хьалха хьалде доладаьд керда цIенош. Уж цIенош ханал хьалха хьалде денна дош кхоачашдеш шоай низ а хьинар а кходац цар. Еррига-ча тресте цIи хезаь я нов. Александров керте латта комплексни бригадан коллектив, нов. Поликарпов керте латта каменщикий бригада.

Цу № 2 йолча управлене цхьаькха а саг вац штукатур Иванова, маляр Горбачева, плотникаш Писарев, Сумин, столяр Саралапов ца бовзаш.

Управленена хьалхашка латтача Сийлен доска тIа дикагIа къахьегарий сурташ доахк хьалтеха. Царца ба столяр Курганский Василий, каменщик Ташухаджиев ХIарон, болхло Арефьева Раиса, болхло Тайсумов Салауддин, Музаева Хазула, ишта кхы дукха а бараш. ХIара денна йола задани 150 процент кхоачашъю цар. Дукха ха йоацдаш Грозне хиннача гIишлош хьалъерий совещане ше къамаьл деш моттигерча профсоюза комитета председатель йолча нов. Софенкос аьлар:

Тха управленен коллективо укх шера духхьал нах чубаха цIенош хьалдаьд 480 квадратни метр лаьттан тIа, хIаьта апрель беттара гIишлош хьалъяра план 126 процент кхоачаш а яьй. Из тха вIаштIехьадаьннад партен XXI-ча съездо тхона —гIишлошъерашта—хьалхашка оттадаь деккхараш кхоачаще тхо дин бийсеи ца къовсаш оарцагIа даларах. ДIахо цо дийцар:

— Укх шерара план ханал дуккхаа аьлха кхоачашъе керхIаш ба тха управленера болхлой.

Х. ХАМЗАТОВ.

Цхьаькха а цех хургья болх беш

Грознерча «Галантерейщик» яхача артеле болх беш я чухьежа кизгаш деш, чемоданаш еш йолеи, пластикатовин цехаш. Цехаша арахецаш йола хIамаш цика я.

Дукха ха яц пластикатови цех цу артело хьалъяь, хIанзале а цо арахец кхалнаьха массехк тайпара модаш йола кийнаш. Уж кийнаш болхлоша хьаю бархатах, кхыйолча материалах.

Вай республикерча бахархоша цика лоархIаш а дукха дIанийеш а я цу артело арахеца чемоданаш. Цига арахецаш йола чемоданаш хьалъайеш ей а хул, ханахьа тишлуш а хилац. Цудухьа дукха еза бахархоша «Галантерейщик» яхача артела марка тIайола чемоданаш.

Республикерча берригача къахьегамхошка химикаша даьча кхайкарала жоп а луш къаьстта чIоагIа къахьегаш, хIара денна йола задани 120—130 процент кхоачашъеш я кожгалантерейщикий мастер йола Болдова Маргарита. ХIара денна йола задани 140—150 процент кхоачашъеш ба шоайла яхье баьнна мастераш С. А. Попов, С. М. Ефиян, Балдасарьян С., ишта кхыбараш.

Укх шера 1-ча июне денз цу артеле болх бе йолалургIолаш цхьаькха а цех я. Цу цехерча болхлоша бахархой хьашташ кхоачашдара арахецаргда кхалнаха лаьрхIа петара а тхана а цхаралаш кортелеши.

— Из да оаха Пленума луш долча совгIатех цаI,—йоах артела председатель волча нов. Ахильговс.

Х. ГАЛАЕВ.

Чай ду керда фабрика

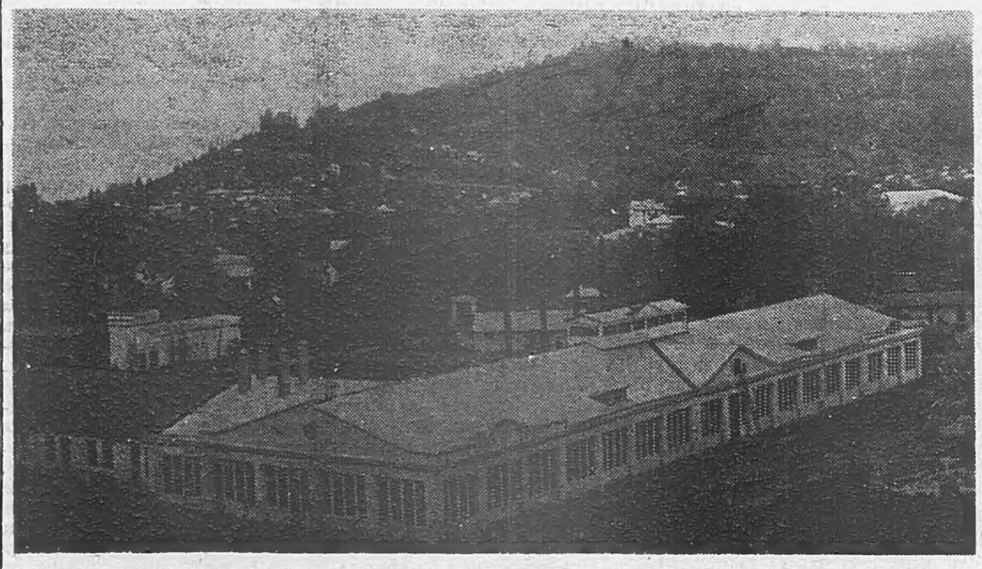

КРАСНОДАРСКИ КРАЙ. Лазаревски районерча колхозашкеи совхозашкеи дукха лаьтташ да баьцарча чаь плантацеш тIайолаш. ХIара шерра из культура дуккагIа гулъеш хиларах чай хьадеш йола предприятеш шерье езача кхаьчай.

Дагомыс яхача поселке къаьна фабрика яьгIача юхха керда чай ду фабрика хьалъяьй «Сочиспецстрой» яхача трестерча № 33 йолча управленен коллективо. Къаьнача предприятечул диаэза дуккхагIа чай хьадуларгдолаш низ ба цу фабрикан. Фабрикан еррига цехашка оттаяьр вай мехка хьаяь кердагIа йола оборудовани я. Дуккхача халача балхашта механизаци яьй.

Продукци арахецаш я хIанз фабрика. Укх шера 250 тонн краснодарски чаь яла езаш я из мехка. ССКП XXI-гIча съезда исторически решенеша дог гIоздаькхха йолча кердача фабрикан - коллективо дош деннад май бетта 40 тонн кийча продукци арахеца.

СУРТА ТIА: Дагомысски чай деча фабрикан сурт.

Н. Григорова сурт. ТАСС фотохроника.

Нохч-ГIалгIайчен хьаьший

(Сталинградерча музыкальни комеден театра Грозне гастролеш хургхиларах)

2-ча июне Лермонтова цIерахча драматически театре Д. Кабалевске «БIаьстан вальс» яха оперетта оттаярца дIадоладу Сталинградерча музыкальни комеден театро Грозне гастролеш.

Театро болх беча 25 шера ший идейно-художественни позицеш чIоагIъеш, боккха а чоалхане а никъ ба цун коллективо хьабенар. Дубха болх бир театро советски авторий керда произведенеш репертуара юкъе йолаеш а, уж дIачIоагIъеш а. ЧIоагIа къахьийгар коллективо керда, вай заман саг музыкальни комеден театра сцена тIа хьахьокха гIерташ. Из пIулакх дика вIаштIехьадаларо тешайир коллектив советски оперетта дегIаяр янийсача новкъа хиларах.

Советски композиторий произведенех театро Нохч-ГIалгIай АССР столице дIахьоккарца 1958—1959 шерашкарча сезоне оттаяь ший кердагIа йола спектаклаш. Уж я оперетташ: «БIаьстан вальс» (Д. Кабалевске музыка, Ц. Солодара пьеса), «Айра» (К. Листова музыка, Е. Гальпериналй пьеса), «Ателье витрина тIехьашка» (С. Заславске музыка, П. Петрован пьеса). Царех тарра доазол дехьарча композиторий, къаьстта цIи хезача оперетташ мастерий П. Кальманен Ф. Легарен произведенеш а уттаю театро ший сцена тIа. П. Кальмана «Фиалка Монмартра», «Марица», Ф. Легара «Сакъердане жеро» «Фраскита», «Сийна мазурка» яха оперетташ а я театра репертуара юкъе.

ДIаяхача сезоне музыкальни оагIонгахьара чоалханегIа а, халагIа а йола спектакль оттае ший фу торо я хьежай тха коллектив. Цу тайпара йола хьалхара спектакль — чешски композитора Сметанан «Дехка нускал» яха классически комически опера зрителашка дика къоабалъяь тIанийцар. Тха театра сцена тIа 5 бетта 25-зза оттаяьй из спектакль. Из опера а хьокхаргья оаха грозненцашта.

Республикан столице спектаклаш оттаярал совгIа ше укхаза мел йоаккхача хана районни центрашка а республикан кхыча городашка а ухаргда театр. ХIанз укх сахьате тха плано лерхI Орджоникидзевскей, Новогрозненскей, Гудермесей, Черноречен, иштта кхычахьеи спектаклаш а, концерташ а оттаде.

Укх шерарча гастролешка театра ерригача коллективо дакъа лоац. Театра спектаклашка хьожача зрителашта бовзарга РСФСР заслуженни артисташ А. Воробьева, Г. Палей, Т. Пашина, Ю. Чернов, иштта тайп-тайпара говзал йола артисташ. Спектаклий керттера дирижер Д. Пекарский, дирижер Ю. Милушкини, керттера художник Ф. Красини, балетмейстер Любимцеви ба. Спектаклаш оттаеча дакъа лаьцад режиссераша РСФСР халкъа артиста Г. Гросса, РСФСР искусствай заслуженни деятела Ю. Хмельницкае, КАСОР искусствай заслуженни деятела Л. Вильковича, П. Орловске, А. Асанина.

Сталинградски музыкальни комеден театра коллектив Нохч-ГIалгIай АССР столицан зрителашца вIашагIкхетарга хьежаш а мамогга дикагIа цар хьашташ кхоачашце хьинар кходергдоацаш а я.

А. АСАНИН,
Сталинградски музыкальни комеден театра керттера режиссер.

Комсомольцаша даь гIулакх

Дукха ха йоаццаш юрта клуба читальни эале гулбеннача Наьсарен районерча ПхIилекъонгий - Юртарча комсомольцашен кагирхошен жа лоргача новкъостал деш субботник це вIашагIделлар. Массане а къоабалдир из гIулакх.

Гуйранна, оахош вIашагIкхета лаьрхIача метте ший ханнахь гуделлар тхо. Жа ларга болхача совхоза отделенен болхлоех дIа а кхийтта шин машинаца новкъа даьлар тхо. Жа Гулаш гаьна латте а бIаьха хетанзар тхона никъ. ЧIоагIа хоза яр баьццара гонахье хьокхарг хинна лакхъенна буц, ка баккха доладенна кIа, хоза тIаьянна гидуаргаш, хьажкIаш, юкъ-юкъе кхашка хьажкIашта маьхаш доахаш йоахкаш трактораш нийслора. Кагий нахи мехкарийн чIоагIа безаме бIарахьежар цу дерригенена. ПхIабараша иллеш доахар. Иштта хоза цIакхьачар тхо жа латтача.

Нийцача карта чу жа чулоахкаш боахкар сона бовзаш бола жа Гуй Султани Махьмади Нальчевгiар. Тхоаш дIакхоаччашехь минут ха ца йоаеш болх бе доладелар тхо. ЦIьабараша хьа а лувцаш жа лоргарашта устагIий тIакхуьхар. ХIаьта тхо массеех комсомолец отделенен ветеринарни болхлочо Плиев Махьмада жа ларга оттавир. Тхо дIадоладалелхьа стригательни агрегата начальника Колоев Хьамида жа лоргача машинашца болх мишта бе беза хьахьийхар тхона. Юхьхьанца чIоагIа мела лоргар оаха жа, хIана аьлча ца йовзача машинашца болх бе а хала дар, устагIа хоадабар а кхерар. Бакъда, тIехь-тIехьагIа цу балхага даьлар кулгаш. Къаьстта хьинаре къахьегарца белгалбаьлар комсомольцаш Сакалов Iалихан, Шадгугина Евгения, Плиев Iадрахьман, иштта кхьбараш.

Дика къахьийгар совхоза болхлоша а. Электрически машинаш ца кхоачаш бисача кхалнаха кIодаца болх бора. Духха жа лергар Плиева Iайшета, Бараховеа Фасимана, цукхача кхьчар.

Цу дийнахь цхьан Iулацара жа лерга даьлар. ЧIоагIа баркал аьлар тхона цига хиннача отделенен управляюще нов. Плиевс а, юртсовета председатела нов. Орцханов а.

Тхох хIара саг воккхийвора цу сарахь цигара цIадийрзача семилеткан план кхоачашъеш йоаллача совхоза оахош новкъостал дарах. ДIахо йодача хана а субботникаш де лаьрхIад ПхIилекъонгий-Юртарча комсомольцаша.

Б. БАРАХОЕВ,
комсомолец.

ПОРДУВ айяь я. Ловзаеш латт «Бахчисарайски фонтана» хьалхара акт... Польски аьлан гIалий чу лийлхаб татараш... ЧIоагIа вIашагIлет, вIашкадетталуча товрий таташ. Уьннача цIера алаш да корех гуш...

Ший нускал кIалхара даккха дуккхача моастагIех латаш ва Вацлав. Гой, хIанз из Гирейна шийна юхь-духьал нийслу! Дорхача татарашта хьалхаваьнна веначоа къонахчал долаш тIахьед Вацлав. МоастагIчун дега-меттехь нийсдаь тохаш дола цун тур къаг... Бакъда, цу ханна, Iалаьмате чIоагIа хIама а кхийтта, Вацлав Гирея когашка Iовож.

Пленницана сов масса тIахьедарах Гирейна тIадувха халат дIа-хьа дарж. Чухнахьара цIаст-дувхар къаг.

Гирея пленницана тIера шовлакх Iодоакх. «Мария!»... Укх герзах-м цун дог лораде низ кхоачаргболаш хIама дац. Цун хозал лоа ца луш, саббарах корта чубода Гирея...

Залерча наха тIоараш детт. Партерара хьалтIа а ваьле, хьийдда сценана тIехьашка воал Кирилл Иванович. Декорацеш а духьал латташ долча сцена кIоагилгашкара коравоа. гIа цунна Махьмуд.

— Со ма вий Союзе эггара хьалха из балет оттаяьр. Ма дукха а байнаб сона Гиреяш бIарга... ХIаьта а кIант-м хьо ва, Махьмуд!

БОЛЬНИЦЕРЧА цIен пена тIа маьлха сердалонаш латт. Зиташ а тIалатташ тумбочка. Маьнги. Лоа санна кIайча гIайба тIа улл Iалисул. тана кIайбенна корта. Цун когашка латт Тина. Цунна IотIавийрзаь воал Махьмуд.

— Командировке ваха веза ва со. Дукха га-м везацар са цига. Мишта хет хьона? — хетт Махьмуда даьга.

— ДикагIа хет сона-м. Укхаза... соца-м, цIаккха а юхера дIа ца йоалаш ер ма йий, — яхаш Тинайна бIарахьеж Iалисултан. Ваха мара везац.

Махьмуд шорттига лораца къамаьл деш воал. Лора юхьах а цун кулга оамалах а холуш да хIанзарчоа кхы дукха кхерам болаш хIама ца хилар.

— Ишта аьлча а, вешта аьлча а, хьайна а ма хой хьона из ха яха саг хилар, — уж тIехьхьара дешаш хьахоз лоро оалаш.

Махьмуда даь Iадика ювц. Сесага-га цхьа хIама оал цо. НаIларга кхаьчача юхахьож из. Махьмуден Iалисултанен бIаргаш вIаштаотт.

— Сога хIама ала безам барий хьа, дади?

Воккхача саго «ак» аьле корта лостабу...

ЛОАМ ТIА, сийнача кхера чурта тIа — низ бола аьрзи ягIа. Цо шерра ткъамаш доаржадаьд. Гаьнна бIаргкъайлара хIама а цунна гуш санна хеталу. Лоам юхье Иссык-Куль яха сийна Iам ба. Цу чу бIаргагу сийна сигале, гIур-гIаж Iулаш санна, текхаш йолха морхаш. Кизга Iоакъа санна улла из тамашне хоза Iам лорабеш аьттехьа а аьрдехьа а турпалаш санна латт кIай чоалбаш хьерча кхаьна лоамаш Тянь-Шань.

Монумейтана юхье кIал кIувс а тессаь Iохайша багIа артисташ, Махьмуда доттагIий. Махьмуди Бибисаран уралатт. Бибисара даьре коч шерша еш, цун керта Iаьржача гиччикашка ловзаш, маьлхах яьга хьатара йийрзаь басилгаш хьесташ ба мух. Царна бе пелаш доахк. Махьмуда йоах:

... мелла из гIулакх кхераме дале а, шек ца воалаш, цIаккха а саг кхачанза йолча моттигашка адамашта керда наькъаш дехкаш хьаьнав сий дола эрсий воI. Адамашта хьаькъал, культура енай ца...—БIаргагу дагIаш чурт. Цу тIа яздаь да: «Н. М. Пржевальский». ДоттагIашта духьал доагIа: техаь сунт, Чуйски канал, тIада грузовикаш а лелаш бола тIо-никъ, лакхача лоамашка гIолла билла, тIада цIер-машин а йодаш бола машин-никъ. Иссык-Кула тамашне хоза сийна тIехе эттIаеш долх кемаш..:

— Тахан, се ваьча дийнахьа, сона чIоагIа лов ер керда, иразера вахар дуллаш боахкача нахаца, вайха дерриганех а вежарий даьча заман чухь воаш дахаш хилара хьамара вай маосане а пелаш малар. Цу тIа а сона лов Киргизски халкъа толашагIа йолча йийий, йоккха говзал а турпала дог а долаш йолча сега, воай Бибисара моаршалла вай пелаш малар!

ДоттагIаша пелаш вIашкатох.

ХьатIайоагIа «Победа». Хьазилг санна цу чура хьаара эккх Маринка, оллавенна аратакх Iиса. КIалбагIараша гIадбахха моаршалаш хетт царга.

— ГIод тоха доагIа! ТIехьабаьннарашта — гIод!

Iисаси Маринкан мутIахьа хинна кортош лестаду.

— Махьмуда сийна аз дерригa билеташ дехкад спектакле! — яхаш доккхал деш ва Iиса. — Саррахьа — аншлаг! — Махьмудага телеграмма дIакховдаю цо. — Цу тIа ер а я «тахан ваьчунга».

Махьмуда пхьу-кIоага чу хIама Іотт цунна.

— Цу сахьате хьа хIана алац Іа! ГIод шолхенца тоха деза! — Телеграмма хьа а йийлаь хьежача юхьа тIара бос бода цун...

ДоттагIаша гобу цунна. Шорттига цхьаннега борд-бордах эккх: «веннав»...

— Дан? « аьле цIогIа эккх Бибисарага.

Гойле ехаьча сегадар санна, Іочудода Махьмуда кулг.

— Со-м из ловца боаккхаш йайтаь эIы я мотташ вар... бехк ма баккхалаш, новкъостий... Городе юха а ваха..: спектакль хургйоацилга дIакхайкадергда аз... — аьле Іиса машина дIатIаволалу, бакъда, Махьмуда юха соцаву из. Берригаш а чIоагIа са хьувзаш Махьмудага хьежаш ба.

— Ма гIо... Спектакль оттае еза.

ХА ДIАУХАР. ИОККХИЙЧА ГОСТРОЛЕШКА, МОСКВАГА СА ЛАТТАШ ВАР МАХЬМУД.

КАШМАШТА юккъе гIолла чакхбоалаш бIаьха никъ бода. Аьттехьа а аьрдехьа а — чурташ, гаьнаш, лакха яьнна буц. Сийрда коч а ювхаш, Іоякхкха кий бе а йоаллаш новкъа хьавоагIа Махьмуд. ДегIаь кIай чурт а дагIаш шийна бовзаш бола каша боарз бIаргагу цунна. Маьлхар а даха зизаш дада цу боарза тIа. Махьмуда керда зизаш дохк цига. Цхьацца хIамай уйлаш а еш, цу боарза а, цу зизашта а бIарахьежаш латт из. ТIаккха уж зизаш больнице ший да иллаьча цIагIа тумбочка тIа латташ санна, Іалисултана кIайбенна корта шийна бIаргагуш санна хеталу цунна... Дас са хала доах... Бордбордах цхьа хIама ала гIерт из..- Цунна IотIайийрзаь Тина латт. Тинай лер хоз Махьмуда: «ЗIамига волча хана аз ше хала лелаварах сона кънтIера вала алалахь цунга, яхаш вар из,.. Наха пайда баргболаш саг цох ве гIерташ хиннав со».

— Хьо сона а валалахь кънтIера... — йоах Махьмуда даь каша бIара а хьежаш. — Аз сай дерригa ваха наха дIалургда. ВоI эсала хилар хьа аьнна, цIаккха а нахагара бехк кхоачаргбац хьога! — Даьца Іадика ювцаш санна, чурта тIа кулг а диллаь Махьмуд шорттига дIаводa...

ТIа-тIа гаьн а воалаш, Махьмуд дIавода бIаьха никъ кхоачалучча метте бIаргагуш я кашмашка ягIа наIараш:

ЛОАМЕ ТIА гIолла хьалтIа а бувлаш самолета тIахувшаш ба пассажираш. Махьмуд Іадика ювцаш ва Тинай а ший йийига а

— ХIа, йийиг, хIанз вай Кавказе, Шолжа-гIали тIа мара кхы вIашагI а кхетаргдац! — ДоттагIий а Іадика ювц цо: — Вай юха вIашагI ца кхеташ дусаргдац: Баркал шоана! Оаш сона мел даьча гIулакха баркал хилда шоана! Іадика хийла, доттагIий!

ЧIоагIа дом а хьоабеш, гIатта езача новкъа йоал самолет.

СОВЕТСКИ Союза карта. Махьмуда гастролаш хинна городаш белгал а йоахаш, цу карта тIа леталуш сийрдаювл лампилгаш.

ТIЕХЬАШКАХЬА ИИСАР КАЗАХСТАНА, МАЛХБУЗЕХЬАРЧА СИБАРЕГIЕН, УРАЛА, УКРАИНА ГОРОДАШ...

ТIЕХЬАШКАХЬАРА хьатIахьежачa гуш йола сцена. Рояль. Махьмуд тIавийрзаь кулгех кастаньеташ дIайохкаш воалл. Хоза Іаьржа костюм а тIаювхаш, корта чIорма бала а болабенна вола къонах дIатIавода цунна. Цо ший са Іувдаш санна, къамаргах доаллача бантикаш кулг а детташ йоах цо:

— ХIа хIаьта, со дIавода! Виц ма лелахь, Ногинск—Москва морг я хьона! Укхазарча наха ца ховш а хIама дусаргдац хьона!

— Мегаьд, унзар ма ваха со! Министерствера баьхка новкъостий зале бий? — яхаш хетт Махьмуда. «Ба» аьнна корта а лостабаь, боккхбоккха гIа а баьккха конферансье авансцена тIа вода.

— ... «Ла Коррида!»— хьахоз цун гIар а, зале наг-нагахьа саго тохаш дола тIоараш а. ХIанзарчоа Махьмуд вовзаш бац укхазара нах...

Махьмуда хетташ хинна ши кънаха хьалхашкахьа латтача гIандаш тIа Іохайна вагIа. Гургдолчунца башха сакъердам боацаши кIаьдбеннеи хеталу уж.

Бархата цIе костюм а ювхаш, баламах Іоуллаш цIе плащ а йолаш, рояла ашарца, кастаньетий таташца сцена тIа воал Махьмуд. Из кхоачаш ах го баьккха а валалехь шоайла лерге а ухаш шорттига къамаьлаш деш ба культуран министерствера викалаш. Зале детташ дола тIоараш кхоачаш дийшаь а далалехьа хьийлххе сцена тIехьашка болх москвичаш. Царна гонахьа гуллу, Махьмудагара денз дIайккхача, ерригa бригада. Артисташка моаршалаш тел цар.

ГРИМ еш долча цIагIа Махьмуд цхьаь ва. Из хIамаш тIаювхаш воал, костюмаш чемоданашка ехк...

— ХАЛА хиннадале а, геттара дика ка а йоалаш шун гастролаш йистеялар даькъал дувц оаха. Дика салоIилга хилда шун, — йоах артисташка Москвера бахарех цхьанне.

Махьмуд кийчвенна йистеоал. Из шин. Махьмуд машина тIара Іовоал, фонара сердалонах йоазонаш деш киса леладеча книжка тIа а хьежаш шийна эшаш дола адрес лех цо, тIакхха лоаме тIа гIолла хьалтIа а ваьле, наIарах тата ду... Цкъа а, шозза а хIама тох цо наIарах. НяI хьаеллалу. Кегаенна керта мосаш а йолаш, набарах а воаллаш волча зIамигача сега юхь хьаара къад цкъарчоа тIаккха ниI ерригa а хьаеллалу...

— Махьмуд! Ер фу да! — аьле цIогIа эккх лоацига хачилг ювхаш волча фусам-даьга.

Ший доттагIа тоъал мархIа велла хьекха а вав, тайп-тайпара хIамаш а латташ йолча готтигача нийча гIолла цун чемодан а токхаяь ший цIагIа дIачуволавелар из.

— Чижик, хой хьона вайцига мала венав?! ГIатта!

Махьмуд цец а ваьнна дIа-юха хьеж: стол, ши гIанд. Вож ши гIанд — шифоньера тIа латт. Махьмуда чемодан рояла кIал дIачутеттар фусам-дас. Буфета тара а йолаш шкафилг, цу тIа телевизор латт. Къаьнара люстра. Цхьа пен герга ба. БиьлагIа бола са боацаш да цIа.

Махьмуд цецваьнна дIа-юха хьежилга зе а денна, фусам-да кIаж а вахе велалу.

— Гостинницашка маьнги хурбацар, хьогI, яхаш, ах Москвана го-м ма баьккхабар аз! — йоах Махьмуда фусам готта нийсъяларах эхь а хеташ, бакъда, фусам-дас цунна тIера кий а макинтош а Іо а яьккхе, шифоньера тIа хьалтIакховс.

— Сабар дел хьай, Борис!..

— Киргизе хьо волча долаш тхона-м моттиг шортта тоъаш яр, бакъда, ха деза ер — Москва я! Центр! Мел эшар а долаш. ХIаьта Іуйрийна еш йола репетиции оаха лоаме тIа ю!.. — яхаш цIогIа детт Бориса.

Из-м из ма дий, со Іа мича,..

Юха а Борис юкъе эккх цунна:

— Гой,уккхаза вужаргва!—рояла ногIар тIа кулг тох цо. — Іа Москве мел йоаккхача хана хьо вахаргвола моттиг ер я. — Из хьада да! Шек ма вала хьо, очередь йолаш да хьона тхо-м! Кхы тIехьа-хьалха доацаш, диззаь цхьа шуи кхо бутти даьлча бIарчча квартира лургйолаш я тхона! Из хьада да!

Ширманна тIехьашкара гучайоал фусам-дас сесаг, халат а дувхаш, кертах гурмали а хьерчаш, хозача сибатера саг я из. Махьмудага кулг лу цо:

— Со хьайна ишта духьал ярах бехк ма баккхалахь!

— Чижик, вайга долаш дола рузкъа истола тIа даккхал, кхыметтел из ах шуша къарака а!.. Вуроа! — яхаш юха а цIогIа хьекх Бориса. — ТIаккха, хьадувцал хIанз, Іайха фу леладу, хье укхаза мишта кхьачаь?

(ДIахододар хургда).

ИДРИС БАЗОРКИН.

КИНОПОВЕСТЬ

(ДIахододар. Долалучунга №№ 32, 33, 37, 38, 40, 41, 42, 43 хьажа):

Империализма керттера низ

СССР-а, США-н, Англен, Францен кхыча мехкашцарча гIулакхий министрий совещани Женеве йолаенна хиларах дерригача дунен тIарча халкъий теркам Германера гIулакхаш машарца къоастадара тIабийрзаб юха а. Уж лоархIаме хилар гуш а хIаьта Германеца машара договор ца хилар малхбузехьарча политикашта, къаьстта американскичарна а долаш, деза а да. Къилбаседаатлантически блока (НАТО-на) юкъе керттера низ лоархI цар Малхбузен Германех, хIаьта цудухьа вай партен XXI-гIча съездо белгалдаьлча тайпара, Германен Федеративни Республикех цу блока керттера атомни ракетий база еш а боахк. Къаьстта чIоагIа сихбелар из болх соахка шу юкъе кхаьчачул тIехьагIа.

Вай мохк континенташка кхоачаш гаьна етталуш йола баллистически ракеташ цуккха хьае болабеннигга шоашта дIахайначул тIехьагIа, американски политически тIемен кулгалхой малхбузен-европейски мехкаш тактически атомни герзаца кийчье болабенна ца Іеш, атомни зарядаш йоахкаш йола юккъерча боарамера ракеташ Малхбузен Европе оттае а болабелар. Цунах хетта ГДР оборона министр волча В. Штоффа белгалдир: «ТIабоагIача дунен тIем тIа шоашта юхадетталургдолча атомни герза кIалхара бовла гIерт американски империалисташ, беррига кхерам эггара хьалхагIа Малхбузен Германена а бужабеш, кхыча паччахьалкхенашта тIабужабе гIерт уж». Цу гIулакха шоай хур-могар ду цар.

Печато беча хоамах соахка декабрь бетта а тIехьа 222 установка яр Малхбузен Германе, юкъерча радиусах етталуш йола атомни зарядаш йоахка ракеташ кхувсара кийчьяь. 30 базе оттаяь яр уж установкаш, царех 20-нел совгIа йолча американски базашка США-н фецара-тIема низех 100 эзар салтеи эсари вар. (Уккхаза белгалдоаккхаргда вай беррига ФРГ-е лаьтта НАТО-н бIупцара тIема гIулакхашкара нах 450 эзар саг хинна хилар).

Цхьабакъда, Малхбузен Германе дукхха ракетно-атомни базаш яхкарах кхоачам хулаш дий-хьогI малхбузехьарча американскийн кхычеи империалисташа ФРГ-ах европейски континенте шоай керттера чIоагIале е гIерташ леладу гIулакхаш. Кхы шортагIа лелаш ракетно-атомни герза лаьрхIа йола кхы цхьаькха тIема гIишлош ФРГ-е хьалъяра болх а. 1958 шу йистедоаллаш гучадаьлар «Найк» яха тайпа ракеташ оттаяра йолча установкашта лаьрхIа 11 площадка Малхбузен Германе хьалъяь йистеьнна хилар. Цул совнагIа уж тайпа 14 площадка «хьалъе йолаяь а хиннай». «Индустрикурир» яхача малхбузен - германски газето беча хоамах, уж еча ханна ФРГ-е хьалъеш латташ хиннай атомни бомбашца кийчъяьча НАТО-н соединенешта лаьрхIа, 3—5 километр дIаьха, самолеташ гIетта а Іохувша а аьнна бетонах даь наькъаш а долаш йола 25 тIема аэродром.

Нато-н Совето соахка решени йир «гаьнарча а-гаргарча а моастагIчоа дов лара йолча атомно-ракетни базай система» Малхбузен Европе 1961 шу тIакхачале хьалъяь яргйолаш. Цунах дувзаденна доккхий балхаш доладаьд ВIашагIкхийттача Штаташка «Тори» «Юпитери» яхача тайпаех йола ракеташ Европерча американски базашта лаьрхIа хьаеш. «Тор» яха ракеташ йолаш 14 эскадри «Юпитер» яха ракеташ йолаш 2 эскадри вIашагIйолла лаьрхIад. Уж ерригa эскадраш керттерча даькъе ФРГ-е лоаттае план я. Англичаваш а болабеннаб Малхбузен Германера шоай эскараш атомно-ракетни герзаца кийчье. Цу гIулакха лелаю атомни зарядаш а йолаш йола «Корпорал» яха ракеташ. Царца кийчдаь да Мюнхен — Гладбахи Дортмунди яхача малхбузен-германски городий районашка латта английски эскадраш. НАТО-ца дакъа лоацаш бола вожаш (Франци, Бельги, Нидерланды, ФРГ) Малхбузен Германе «Найк-Геркулес» яхача тайпах йолча ракеташца кийчъяь 10 батальон оттае дата ба.

ФРГ-ера шоай эскараш атомни герзаца кийчделга мамогга сихдаьд малхбузехьарча державаша. Цу гIулакха США-ли Англели тIехьа ца биса гIерт боннски милитаристаш а. «Социал-демократише прессеценст» яхача малхбузен-германски социал-демократий органо хоам бора «Найк» яхача тайпах йола 300 ракетеи «Матадор» яхача тайпах йола 36 управляемый самолетснаряди нийцай хIанзале а ФРГ-ес США-гара, яхаш. Балтийски форда йисте, Фленсбурган Килан юкъе, мугIарагI хьалъеш латт «Поларис» яхача тайпах йолча ракеташта лаьрхIа йола базаш. ФРГ цхьайолча районашка яхка лаьрхIад «Онест Джон» яхача тайпах йола армейски ракеташ кхувсаргйола площадкаш.

Цу тIа а, малхбузен-германски газеташа яхачох, ВIашагIкхийттача Штаташа ФРГ-е ешкаш йола атомно-ракетни базаш Европерча социалистически лагера мехкий доазонашта мамогга дукхагIа гарга хургйолаш йохк. Вешта аьлча, социализма мехкашта духьаларча къовсаме ший керттера низ лоархI дунен халкъашта юкъерча реакце Малхбузен Германех. Цунга хьежаь Малхбузен Германерча наха кийчдеш цар во совгIат да — йоккхийча топашта дарда цулх кийчду царех.

Из йоккхийча топашта дарда кийчдеш дола дулх тIехь-тIехьа дукхагIа хул. Берригаш а эскара юкъе хила беза гIулакх ФРГ-е оттадьчул тIехьагIа (1956 ш.) къаьстта сиха дегIаьх малхбузен-германски тIема низаш. Аллха укх тIехьарча шин шера 80 процент совгIа дукхагIа а хинна, хIанз 200 эзар саг ва бундесвера эскарца. Нагахьа санна «территориальни оборонеи», «мехка чухь технически новкъостал дари», «фега гIолла боагIача тIема духьалара оборонеи» яха тIема формированеш а кхыйола тIемеи ах тIемеи организацеш а бундесвера тIатехача герзаца кийчдаь малхбузен-германски тIема низашн гIонна леладу эскарашн, Бонно цIенхашта баьча хоамага хьежача, укх гарггача хана цхьа миллион саг гаргa хила дезаш да. Лаьттанцара ФРГ эскараш 1961 шера март беттен тIема-фецара низаш — 1963 шера март беттен, тIема-форца низаш — 1962 шера март беттен вIашагIтеха йистедаха лерхI.

Бундесвера эскарах кхоалагIа дола дакъа технически специалисташца кийчде лаьрхIад. Дивизешта меттел вIашагIйохкаш я атомни тIом хуле шоашка дов лелалургдолаш йола бригадаш къаьст-къаьста батальонаш. 1958 шу долалуча ханна бундесвере вIашагIтехар эггара хьалхара ракетни подразделенеши эггара хьалхара атомни бомбардировщикий эскадраш.

ФРГ-ен оагIонгахьара тIема кхерам совбувлаш хилар цига малхбузен-германски ракетно-атомни плацдарм кийчъеш латташ хиларахи сихъяь бундесвер вIашагIйоллаш латташ хиларахи хинна Іац. ФРГ-ен оагIонгахьара кхерам цуккхагIа хулаш боагIа ерригa Малхбузен Германена милитаризаци яр бахьан юлаш а.

ТIехьарча ханнаца бундесвер герзаца кийчье аьнна оттаяь программа кхоачашъе сиха бацар Боннера бараш. Дуккхача шерашка цу гIулакха хьахецаш хинна ахча дIа ца а дохкийташ, тIайоагIача ханна Іоадеш дар. Цу тактикан маIан цкъа цика даьшхар бундесташа оборонни комиссен председатель хиннача Егера укх дешашца: «ХIанз вайна тIехьара арадаьнна (атомнии водороднии аьле Іодеша) герз леладе малхбузен-германски овлтечун бокъо хиллаца йолча хана, бундесвер герзаца кийчъяра сихвала хьашт дац». ТIема бола хIанзара гIирс лелабе бокъо йоацаш Малхбузен Германена оттадь хинна закон малхбузехьарча державаша бокъонца цIадаьккхачул тIехьагIа мара сихха дIахецанзар ФРГ-ес бундесвер герзаца кийчъяра дола ахча. Боннски газеташа хоам бу, тIема кийчо яра пхе шера лаьрхIа хьахийцача дерригача ахчах кхо дакъа цу гIулакхага дIадохийтаргда 1957 шерагара 1961 шерага яхачалца йолча хана. Цо йиш кулийтаргья тIехьхьара арадаьнна масса тайпара герз малхбузен-германски тIема низашта лоаттаде, вешта аьлча капиталистически мехкашкарча эггара чIоагIагIа герзаца кийчденна долча эскарех цхьа эскар а даь бундесвер цIоттае.

1957 шера денз Малхбузен Германе герз хьаделга сихде доладар бахьан долаш ФРГ паччахьалкхен бюджет активни хинначара пассивни хиннай: соахка 5,9 млрд. марка яр цун дефицит, хIаьта укх шера 6 миллиард маркага кхоачаш лакхлургйолаш я из. Из бахьан долаш бахача нахагара совнагIа налогаш заемаш яха а, хIаьта иштта тайп-тайпарча социально-бытовой гIулакхашка дIаухийташ хинна ахчаш кIезиге а лаьрхIад федеральни правительствос. Ишта латт из гIулакх мехка 3,5 миллион квартира эшача хана, эггара, кIезигагIа аше а школаш хьалъяра 4 миллиард маркеи больницаш хьалъяра 4 миллиард маркеи эшача хана. «Форверст» яхача Кельски газето бакъ яздора дукха ха йоацца: «Гитлеровски тIема экономикагара цIанийккхачул тIехьагIа, цу тайпара доал деш дайнадац финансай исторена». Гитлер волча хана а санна, нах бовхаш йола германски милитаризм чакхйоаккхаш латт «Даьттанна меттел йоккхий топаш» яхача къайлагIарча лозунгаца.

1958 шерга кхаччалца шоай тIема заказаш керттерча даькъе доазол дехьа, дукхагIа дараш США-га а телаш, дIателар малхбузен- германски правительствос. Атомно-ракетни герз леладе бокъо ца луш дола закон дIадаьккхачул тIехьагIа, хувцаделлар гIулакхаш. 1957/58 финансовни шера доазол дехьа кхоачащеш дар малхбузен-германски паччахьалкхен дерригача тIема заказех 22 процент заказаш. ФРГ йоккхагIа йола концернаш ракетни герз хьаделга дика вIаштIехьдоаккхаш а атомни герз хьаде кийчо еш а йоахк. «Артиллери лерттIа дегIайоагIаш хилар» лоархI цунах Аденауера.

Малхбузен Германен оагIонгахьара тIема кхерам совбувлаш латт, Къилбаседаатлантически блока юкъе цо хIанзале а керттера моттиг лоацаш хиларах а. Шоай кара дукхха кийчча нахи ФРГ-ен йоккха экономикен хилар а Малхбузен Германех Европера керттера тIема плацдарм яр а ловш ба НАТО-н дай. Шоай аргIанна малхбузен-германски милитаристаш а, шоай хурдаь НАТО-на тIехьа а баьнна, цу агрессивни блока новкъосталца Малхбузехьара Европа шийна караерзае а Малхбоаленна духьал керда крестови поход вIашагIйолла а гIерт. Цу тайпара кхетаде деза ца бундестаге Аденауэра аьнна дешаш: «Еррига Европа вIашагIтехачул тIехьагIа мара юхайоаккхалургьяь вайга Берлини немций Малхбоален».

Цу тайпара, малхбузен-германски милитаристаш, США-ни Къилбаседаатлантически блока юкъе дакъа лоацаш долча кхыча мехкий империалистически гIозарашца чIоагIа барта а болаш, ФРГ-ех шоашта мамогга НАТО-н керттера атомнии ракетнии база е а, хIаьта бундесверах—Малхбузехьарча Европера цунен халкъашта юкъерча реакцен керттера низ хилийта а гIерт. Дунен тIарча наха новкъа ца хила йиш йолаш дац из.

Дунен тIа машар безаш мел болча наха Малхбузехьара Германи атомни герзаца кийч ма ялийта йоах. Цар йоах шинна а германски паччахьалкхенца машара договор де а Малхбузехьарча Берлинера оккупаци дIаяккха а. Дерригача дуненна хьаштдолаш да Малхбузен Германех империализма керттера низ ца хулийтилга а германски дош машара гIулакха пайдана хурдолча тайпара къоастаделга а.

Уж дешаш лоархIам болаш хилар ше белгалдеш новкъоста Н. С. Хрущевс яьхад германски дош «тIемен машареи проблемай юкъаметтера дош а дунен халкъашта юкъе цатоамаши довнаши духдувлаш дола керттера бахьан а ца». Цудухьа гIерт вай мохк Женевски совещане а е лерхIаш йола лакхехьарчар переговораш еча ханз а Германера гIулакхаш лерттIа даха

Б. КОНОНЮК,
Ф. НИКОЛЬСКИЙ.

РАДИОПЕРЕДАЧАЙ ПРОГРАММА

31-ча мая: 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор; 7.35 — информацеш; 7.45 — «Ленинан некъ» газета обзор; 8.20 — «Сердало» газета обзор; 8.35 — радиожурнал (гIалгIай мет.); 9.30 — концерт.

1-ча июне: 7.20—«Бераш лорадара ди» (эрсий мет.); 8.20 — «Культуран университет» (нохчий мет.); 8.35 — «Бераш лорадара ди» (гIалгIай мет.); 8.50 — информацеш 9.00 — иллеш; 17.00 — «Ставрополь — Грозный газопровод юллача» передача (эрсий мет.); 17.20 — «ССКП ЦК Пленума накъа баха кийчлу» передача (гIалгIай мет.); 17.35 — ашараш; 18.00— «Керттера дар дувц вай» передача, 18.20 — керда хоамаш (эрсий мет.), 18.40—«Къаьнача замах дисарашца къовсам лоаттабу комсомольски организацес» (нохчий мет.); 19.30 — керда хоамаш (нохчийн гIалгIайн мет.).

2-ча июне: 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор; 8.20—Культура дегIаярах партен XXI съезд (нохчий мет.); 8.35 — «Сага оамалий лоархIам» беседа (гIалгIай мет.); 8.50 — информацеш; 9.00 — концерт; 17.00 — «ВорхI шера чухь ейн кхачани промышленность» передача (эрсий мет.); 17.15 — «Дин кхалсаги» беседа, 17.25 — керда хоамаш (гIалгIай мет.); 17.35—концерт; 18.00—«Колхозий гIишлошъерий балхаш» передача; 18.20 — керда хоамаш (эрс. мет.); 18.35 — «Сталински районо юрташта гIо ду» 18.50 — керда хоамаш (нохч. мет.).

3-ча июне: 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор; 8.20 — «Ленинан некъ» газета обзор; 8.35 — «СССР-а халкъай доттагIал—Даьхен низа хьаст» беседа (гIалгIай мет.); 8.50 — информацеш; 9.00 — концерт; 17.00 — «Узбекистане уж хестабу» очерк (эрсий мет.); 17.20 — «Социалитически яхь вIашагIъехкараш агитатораш ба» передача (гIалгIай мет.); 17.35 — концерт; 18.00 «Шерра гIа боахаш» передача; 18.20 — керда хоамаш (эрсий мет.); 18.40— «ХьажкIаштен гидуаргаштен ханнахьа оасар дергда» (нохч. мет.); 19.30 —керда хоамаш (нохч. гIалгI. мет.);

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Тахан кинотеатрашка

«Челюскинций» цIерахча кинотеатре.

Йоккха зал **«Тха корреспондент»** долалу: 1, 2, 4, 6, 8, 10., зIамига зал № 1—**«Тха корреспондент»** долалу: 10,30, 12.30, 2.30, 4.30, 6.30, 8.30, 10.30: зIамига зал № 2 — **«Тха корреспондент»** долалу: 9, 11, 1, 3, 5, 7, 9 зIамига зал № 3—Берий сеансаш **«Дезараш кхоачашдар», «Чапаевх дувцар»** долалу: 9.15,